

Kongregácia pre inštitúty zasväteného života a spoločnosti apoštolského života

Rok zasväteného života

Skúmajte!

Zasväteným mužom a ženám na ceste Božích znamení

CONGREGAZIONE PER GLI ISTITUTI DI VITA CONSACRATA E LE
SOCIETÀ DI VITA APOSTOLICA: *Scrutate. Ai consacrati e alle consacrate in cammino
sui segni di Dio*

© Copyright 2014 Libreria Editrice Vaticana

00120 Città del Vaticano

Tel. 06.69881032 – Fax 06.69884716

Preklad Štefan Turanský SDB (2014)

www.libreriaeditricevaticana.va

www.vatican.va

ISBN 978-88-209-9410-5

*„Bud'te v'zdy na ceste s čnosťou pútnika:
a tou je radosť“*

Svätý Otec František

Drahí bratia a sestry!

1. S radosťou pokračujeme v ceste smerom k Roku zasväteného života, aby naše kroky už boli časom konverzie a milosti. Svätý Otec František svojím slovom i životom stále prejavuje radosť z ohlasovania a plodnosti života podľa evanjelia a súčasne nás vyzýva, aby sme šli dopredu, teda aby sme boli „Cirkev, ktorá vychádza“¹, ktorá sa riadi logikou slobody.

Pobáda nás vystríhať sa „zosvetšenej Cirkvi, ktorá sa ukrýva pod duchovným a pastoračným závojom“, aby sme mohli dýchať „čerstvým závanom Ducha Svätého, ktorý nás oslobodzuje od toho, aby sme sa koncentrovali len na seba a schovávali sa v predstieranom náboženstve, v ktorom niet Boha. Nedajme si ukradnúť evanjelium“.²

Zasvätený život je znamením budúcich dobier v ľudskom meste, kráčajúci svojím exodom po cestách dejín. Zasvätený život prijíma výzvu zmerať si sily s provizórnymi istotami, s novými situáciami, s neustále sa meniacimi provokáciami, s túžbami a vášnivými výkrikmi súčasného ľudstva. V tomto bdelom putovaní sa usiluje hľadať Božiu tvár, nasleduje Krista, necháva sa viesť Duchom Svätým, aby mohol žiť láskou k Božiemu kráľovstvu s tvorivou vernosťou a čínorodou radosťou. Identita pútnika a modlitba patria intímne k zasvätenému životu *in limine historiae* – od začiatku dejín.

Túžbou tohto listu je odovzdať všetkým zasväteným mužom a ženám toto vzácne dedičstvo a povzbudiť ich, aby zostali verní Pánovi, ako si zaumienili v srdci (pozri *Sk* 11, 23 – 24), a pokračovali po tejto ceste milosti. Spoločne chceme v skratke „čítať“ kroky, ktoré sa urobili za posledných päťdesiat rokov. Pri spomienke na Druhý vatikánsky koncil absolútne prvé miesto patrí obnove zasväteného života. Pánova výzva je aj pre nás aktuálna: „Postojte na cestách a zamyslite sa. Skúmajte staré chodníky, hľadajte dobrú cestu, kráčajte po nej a nájdete osvieženie pre svoje duše“ (*Jer* 6, 16, *Nvg*).

V tomto *zastavení* každý môže rozpoznať či už semená života, ktoré boli zasiate do dobrého a veľkodušného srdca (*Lk* 8, 15) a stali sa plodnými, alebo aj tie, ktoré padli vedľa cesty, na skalu alebo do trnia a úrodu nepriniesli (pozri *Lk* 8, 12 – 14).

Vzniká tak možnosť odvážne a bdelo pokračovať v ceste, aby sme sa odvážili zvoliť si veci a robiť rozhodnutia, ktoré by zvýraznili *prorocký rozmer* našej totožnosti ako „osobitnej formy účasti na prorockej úlohe Krista, ktorú Svätý Duch udeľuje celému Božiemu ľudu“³, a aby sa prejavila dnes „neobyčajná veľkosť moci Krista Kráľa a nekonečná sila Ducha Svätého, ktorý obdivuhodne účinkuje v Cirkvi“⁴.

Treba teda skúmať horizonty nášho života a našej doby pri „pozornom bdení“; skúmať noc a rozpoznať oheň, ktorý osvecuje a vedie; skúmať nebo, aby sme rozpoznali znamenia, ktoré sú pre naše suchopárnosti predzvesťou požehnaní; pevní vo viere pozorne bdieť a v modlitbe sa prihovárať za iných.

Prežívame čas, v ktorom sme povolání prijatť Ducha Svätého, ktorý všetko pretvára: „V našom osobnom, súkromnom živote,“ pripomína Svätý Otec, „Duch Svätý nás naozaj núti vydať sa cestou, ktorá je viac evanjeliová. Nekladme odpor Duchu Svätému. Milosť, ktorú by sme si všetci mali prosieť od Pána, je poslušnosť, poddajnosť Svätému Duchu, Duchu, ktorý k nám prichádza a pobáda nás ísť vpred cestou svätosti, cestou svätosti Cirkvi, ktorá je taká krásna. Vyprosujme si teda milosť poslušnosti, poddajnosti Svätému Duchu.“⁵

Dôvodom tohto listu je spomienka na hojnosť milosti, ktorou žijú zasvätení muži a ženy. Tento list je aj výzvou k rozlišovaniu. Pán pôsobí v našich dejinách a je v nich živo

¹ FRANTIŠEK: *Evangelii gaudium* 20 – 24.

² Tamže, 97.

³ JÁN PAVOL II.: *Vita consecrata* 84.

⁴ DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: *Lumen gentium* 44.

⁵ FRANTIŠEK: *Svätého Ducha nemožno skrotiť*. Ranný príhovor v Kaplnke *Domus Sanctae Marthae*, Rím (16. apríla 2013).

prítomný; pozýva nás k spolupráci a spoločnému rozlišovaniu, aby sme mohli prežívať nové prorocké obdobia v službe Cirkvi, majúc na zreteli blížiac sa Božie kráľovstvo.

Vyzbrojme sa teda zbraňami evanjeliového svetla, slobody a odvahy, aby sme skúmali horizont, rozpoznali Božie znamenia, boli im poslušní a odvážili sa robiť evanjeliové rozhodnutia a voľby štýlom toho, ktorý je tichý a pokorný [srdcom].

POSLUŠNÝ EXODUS

„Keď sa oblak od stánku zdvihol, putovali synovia Izraela na ďalšie stanovište; a keď sa oblak nezdvihol, nehýbali sa až do dňa, keď sa zdvihol. Cez deň nad svätostánkom spočíval Pánov oblak a v noci oheň pred očami všetkých Izraelitov po celý čas ich putovania.“

Ex 40, 36 – 38, Nvg

Postoj počúvania

2. Život viery nie je jednoducho nejaký proces, ale cesta, na ktorej sú jasné prechody a temné tunely, otvorené horizonty a kľukaté a neisté chodníky. Z tajomného uponíženia sa Boha smerom k nášmu životu a našim udalostiam, podľa Písma, vzniká údiv a radosť, Boží dar, ktorý naplňa život zmyslom a svetlom a nachádza plnosť v mesiášskej spásе, ktorú uskutočnil Kristus.

Prv, ako by sme sa sústredili na udalosti Druhého vatikánskeho koncilu a jeho účinky, necháme sa viesť biblickou ikonou, aby sme si živo a s vďačnosťou pripomenuli pokoncilový *kairòs* [čas, obdobie] a jeho inšpirujúce hodnoty.

Veľký epos exodu vyvoleného národa z egyptského otroctva smerom k zaslúbenej zeme je sugestívnou ikonou, ktorá pripomína naše moderné *stop and go* [zastavenie a vykročenie], trpezlivosť a podnikavosť. Posledné desaťročia boli obdobím rozletov a pádov, nadšenia a sklamaní, skúmania a nostalgického uzavretia sa.

Interpretačná tradícia duchovného života, rôznymi formami prepojená s formou zasväteného života, často našla vo veľkej paradigme *exodu* izraelského národa z Egypta sugestívne symboly a metafory: horiaci ker, prechod cez Červené more, putovanie po púšti, teofánia na vrchu Sinaj, strach zo samoty, dar zákona a zmluvy, oblačný a ohnivý stĺp, mana, voda vyvierajúca zo skaly, šomranie a nostalgie.

Zoberme ako príklad *oblačný stĺp* (po hebrejsky *'ānān*⁶), ktorý tajomným spôsobom sprevádzal cestu vyvoleného národa: niekedy sa aj dlhšie zastavil, vzbudiac tak nepokoj a túžbu po minulých veciach, inokedy sa zdvihol a pohyboval sa, určujúc rytmus putovania pod vedením Boha.

Započúvajte sa do toho, čo hovorí Božie slovo: „Keď sa oblak od stánku zdvihol, putovali synovia Izraela na ďalšie stanovište; a keď sa oblak nezdvihol, nehýbali sa až do dňa, keď sa zdvihol. Cez deň nad svätostánkom spočíval Pánov oblak a v noci oheň pred očami všetkých Izraelitov po celý čas ich putovania“ (*Ex* 40, 36 – 38, Nvg).

Niečo nové a zaujímavé prináša paralelný text v *Knihe Numeri* (pozri *Num* 9, 15 – 23), najmä keď hovorí o rôznych zastaveniach a opätovnom vydaní sa na cestu: „Ak zasa oblak ostal dva dni alebo mesiac alebo dlhší čas nad stánkom, aj Izraeliti ostávali s táborm stáť a nedávali sa na pochod“ (*Num* 9, 22).

Z textu jasne vyplýva, že tento štýl Božej prítomnosti a jeho vedenia si vyžadoval neustálu bdelosť: či už keď bolo treba odpovedať na nepredvídateľný pohyb oblaku, alebo chrániť vieru v Božiu ochraňujúcu prítomnosť vtedy, keď zastavenia boli dlhšie a cieľ zostával v nedohľadne.

V symbolickom jazyku biblickej rozpravy tento oblak bol *Božím anjelom*, ako tvrdí *Kniha Exodus* (14, 19). V nasledujúcej interpretácii *oblak* sa stane privilegovaným symbolom Božej prítomnosti, dobroty a jeho aktívnej vernosti. Totiž prorocká, žalmistická a múdroslovná tradícia sa často vráti k tomuto symbolu a rozvinie aj ďalšie aspekty, ako je napríklad skrývanie sa Boha vinou ľudu (pozri *Nár* 3, 44), alebo vznešenosť sídla Božieho trónu (pozri 2 *Krn* 6, 1).

Nový Zákon podobnou rečou tiež používa tento symbol v teofániách: panenské počatie Ježiša (pozri *Lk* 1, 35), premenenie (pozri *Mt* 17, 1 – 8); Ježišovo nanebovystúpenie (pozri *Sk* 1, 9). Svätý Pavol používa *oblak* ako symbol krstu (pozri *I Kor* 10, 1) a symbolika oblaku je vždy súčasťou predstavy o slávnom návrate Pána na konci vekov (pozri *Mt* 24, 30; 26, 64; *Zjv* 1, 7; 14, 14).

⁶ Slovo *'ānān* sa v Starom zákone vyskytuje 87 ráz, z toho 20 ráz v *Knihe Exodus* a ďalších 20 v *Knihe Numeri*. Iba raz sa vyskytuje výraz „ohnivý a oblačný stĺp“ (*Ex* 14, 24); zvyčajne sa hovorí „oblačný stĺp“ alebo „ohnivý stĺp“. Oba výrazy opisujú zjavenie Božej prítomnosti.

Súhrnne možno teda povedať, že dominujúcou perspektívou, prítomnou už v symbolike exodu, je oblak ako znak božského posolstva, aktívnej prítomnosti Pána Boha uprostred svojho ľudu. Izrael musí byť neustále pripravený pokračovať v ceste, ak sa pohne aj oblak, uznať a prejaviť svoju vinu a opovrhovať, keď sa jeho horizont zatiahne, a trpezlivo čakať, keď sú zastavenia dlhšie a cieľ sa zdá byť nedosiahnuteľný.

K symbolu oblaku, ktorého požívanie a význam vo Svätom písme je komplexné, treba pridať aj hodnoty neprístupnosti Boha, jeho zvrchovanosti, ktorá nad všetkým bdie, jeho milosrdenstva, ktoré preniká nebesia a zostupuje prinášajúc život a nádej. Lásku a poznanie Boha možno nadobudnúť iba keď kráčame a nasledujeme Boha, keď sme slobodne ochotní zanechať rôzne obavy a nostalgie.

Posvätný pisateľ *Knihy Múdrosti*, vzdialený stáročiami od exodu a tak blízko k príchodu Vykupiteľa, pripomenie dobrodružnú epopeju izraelského národa, ktorý viedol oblak a oheň, pamätnou vetou: „Dal si im stĺp ohňom blčiaci ako vodcu na neznámej ceste“ (*Múd* 18, 3).

Vedení oblakom

3. Oblak svetla a ohňa, ktorý viedol ľud podľa rytmov, ktoré si vyžadovali úplnú poslušnosť a pozornú bdelosť, je pre nás veľmi významný. Môžeme v ňom vidieť, akoby v zrkadle, interpretačný vzor pre zasvätený život našej doby. Zasvätený život kráčal dopredu aj vďaka podnetom Druhého vatikánskeho koncilu, niekoľko desiatok rokov akoby sa riadil a nasledoval znamenia Pánovho oblaku.

V srdciach tých, ktorí mali milosť „vidieť“ začiatok koncilovej cesty, zaznieva echo slov svätého Jána XXIII.: *Gaudet Mater Ecclesia – Matka Cirkve plesá radosťou* z úvodu otváracieho príhovoru, ktorý zaznel na koncile (11. októbra 1965).⁷

V duchu hlbokkej radosti a novoty ducha koncil vyzval zasvätený život, aby pokračoval vo svojej ceste uprostred ľudských dejín: „V súčasnej situácii ľudských udalostí, do ktorých sa zdá, že ľudstvo vstupuje v novom poriadku vecí, mali by sme svoju pozornosť zamerať predovšetkým na tajomné plány Božej Prozreteľnosti, ktorých realizácia prebieha v následných etapách ľudskej činnosti a často aj bez ohľadu na očakávania ľudí. Tie tajomné Božie plány všetko vedia nasmerovať, dokonca aj negatívne ľudské udalosti pre dobro Cirkvi [...]. Je nevyhnutné, aby jasné a nemenné učenie, ktoré musí byť verne rešpektované, bolo prehĺbené a predstavené takým spôsobom, ktorý by zodpovedal požiadavkám našich čias. Totiž niečo iné je *depositum fidei* – poklad viery, to jest pravdy, ktoré obsahuje naša ctihodná doktrína, niečo iné je spôsob, akým sú ohlasované vždy v tom istom smere a v tom istom chápaní. Treba dať veľkú dôležitosť tejto metóde, a ak je potrebné, treba ju trpezlivo aplikovať [...].“⁸

Svätý Ján Pavol II. označil koncil ako „veľkú milosť, z ktorej mala Cirkve v 20. storočí veľký úžitok: ponúkol nám totiž bezpečný kompas, aby sme sa ním orientovali v začínajúcom sa storočí“.⁹ Svätý Otec František zdôraznil, že koncil „bol nádherným dielom Ducha Svätého“.¹⁰ To isté môžeme povedať aj o zasvätenom živote: bolo to obdobie plné svetla a rozlišovania, námah a veľkých radostí.

Aj zasvätené osoby prešli opravdivou „cestou exodu“¹¹. Bolo to obdobie nadšenia a odvahy, vynaliezavosti a tvorivej vernosti, ale aj obdobie krehkých istôt, improvizácií a horkých sklamaní. Na základe neskoršej reflexie možno konštatovať, že „sa oblak v očiach

⁷ JÁN XXIII.: Príhovor pri otvorení koncilu *Gaudet Mater Ecclesia*. Rím (11. októbra 1962).

⁸ *Tamže*, 4.6.

⁹ JÁN PAVOL II.: *Novo millennio ineunte* 57.

¹⁰ FRANTIŠEK: *Svätého Ducha nemožno skrotiť*. Ranný príhovor v Kaplnke *Domus Sanctae Marthae*, Rím (16. apríla 2013).

¹¹ JÁN PAVOL II.: *Vita consecrata* 40.

všetkých skutočne javil ako oheň“ (*Ex* 40, 38) a že Duch Svätý de facto viedol život a plány zasvätených mužov a žien po „neznámych“ cestách, po chodníkoch Božieho kráľovstva.

Zdá sa, že nadšenie z tejto cesty v posledných rokoch ochablo. Zdá sa, že oblak je zahalený skôr temnotou než ohňom, ale v ňom stále prebýva *oblak* Ducha. Aj keď niekedy kráčame v tmách a suchopárnosti, ktoré by mohli znepokojovať naše srdce (pozri *Jn* 14, 1), viera v nás prebúdza istotu, že Pán je stále prítomný v oblaku: napriek temnotám jeho prítomnosť je „žiarou blčiaceho ohňa v noci“ (*Iz* 4, 5, Nvg).

Ide o to, že sa vždy treba znovu vydať s vierou „na neznámu cestu“ (*Múd* 18, 3) ako otec Abrahám, ktorý „išiel a ani nevedel, kam ide“ (*Hebr* 11, 8). Ide o cestu, ktorá si vyžaduje radikálnu poslušnosť a dôveru, ku ktorým sa možno dopracovať iba prostredníctvom viery a iba vo viere ich možno obnoviť a upevniť.¹²

Živá spomienka na exodus

4. Niet pochýb o tom, že zasvätení muži a zasvätené ženy na konci koncilových prác horlivo a so širokým súhlasom prijali rozhodnutia koncilových otcov. Bolo možné vnímať, že milosť Svätého Ducha, ktorého vzýval Ján XXIII. s cieľom vyprosiť pre Cirkev *obnovené Turíce*, skutočne pôsobila. Súčasne bolo možné vidieť harmóniu myšlienok, aspirácií, výsledkov hľadania, ktoré prešli procesom aspoň desaťročného vyzrievania.

V roku 1947 apoštolská konštitúcia *Provida Mater Ecclesia* uznala, že zasvätenie možno prežívať aj sekulárnou formou prostredníctvom troch evanjeliových rád. „Bolo to v Cirkvi revolučné gesto.“¹³ Úradné uznanie predišlo teologickú reflexiu, ktorá mala načrtnúť osobitný horizont sekulárneho zasvätenia. Toto uznanie určitým spôsobom vyjadrilo usmernenie, ktoré sa neskôr stalo srdcom Druhého vatikánskeho koncilu: sympatia voči svetu, ktorá plodí nový dialóg.¹⁴

Toto dikastérium pod patronátom Pia XII. zvolalo v roku 1950 Prvý svetový kongres stavov dokonalosti. Učenie pápežov otvára cestu k *accomodata renovatio – primeranej obnove*, výraz, ktorý koncil použil v dekrété *Perfectae caritatis*. Po tomto kongrese nasledovali ďalšie v rôznych kontextoch a na rôzne témy, čím v päťdesiatych rokoch a začiatkom šesťdesiatych vznikla nová teologická a duchovná reflexia. Do tohto pripraveného poľa koncil zasial dobré semeno učenia a bohatstva konkrétnych usmernení, ktoré ešte aj dnes prežívame ako vzácne dedičstvo.

Pred päťdesiatimi rokmi Druhý vatikánsky koncil schválil dogmatickú konštitúciu *Lumen gentium* (21. novembra 1964). Ide o udalosť, ktorá má vysokú teologickú a ekleziálnu hodnotu: „Celá Cirkev sa javí ako ľud zhromaždený jednotou Otca a Syna a Ducha Svätého.“¹⁵ Dokument uznáva, že Boží ľud má ústredné postavenie medzi národmi, že je vykúpený Kristovou krvou (pozri *Sk* 20, 28), naplnený Duchom pravdy a svätosti a poslaný všetkým ľuďom ako svetlo sveta a soľ zeme (pozri *Mt* 5, 13 – 16).¹⁶

Týmto spôsobom bola načrtnutá identita, pevne založená na Kristovi a jeho Duchu, a súčasne sa hovorí o Cirkvi, ktorá je otvorená voči všetkým kultúrnym, sociálnym a antropologickým situáciám: „Majúc sa rozšíriť do všetkých krajín vstupuje do dejín ľudstva, pričom presahuje trvanie a hranice národov. A tak Cirkev napreduje uprostred pokušeni a prenasledovaní, posilňovaná silou Božej milosti, ktorú jej prisľúbil Pán, aby sa napriek krehkosti tela nespreneverila dokonalej vernosti, ale aby zostala dôstojnou nevestou

¹² Porov. BENEDIKT XVI.: *Audiencia*, Rím (23. januára 2013).

¹³ Porov. FRANTIŠEK: *Audiencia* účastníkov stretnutia, ktoré zorganizovala Talianska konferencia sekulárnych inštitútov, Rím (10. mája 2014).

¹⁴ Porov. PAVOL VI.: *Slávnostný prejav* na poslednom verejnom zasadnutí Druhého vatikánskeho ekumenického koncilu, Rím (7. decembra 1965).

¹⁵ *Lumen gentium* 4.

¹⁶ Porov. tamže, 9.

svojho Pána a pôsobením Ducha Svätého sa neprestávala obnovovať, kým skrze kríž nepríde k svetlu, ktoré nepozná súmrak.¹⁷

Lumen gentium venuje rehoľníkom a rehoľníckam celú 6. kapitolu.¹⁸ Po tom, čo dokument potvrdil teologický princíp „univerzálneho povolania k svätosti“¹⁹, Cirkev spomedzi rôznych ciest k svätosti uznáva dar zasväteného života, ktorý prijala od svojho Pána a chránila v každom čase s pomocou jeho milosti.²⁰ Podľa učenia Pavla VI. sa s radosťou zdôrazňuje krstný základ zasvätenia a ďalej sa poukazuje na štýl života, ktorý sa žije nasledovaním Krista – *sequela Christi* ako trvalé a účinné sprítomnenie formy života, ktorú Boží Syn prijal vo svojej pozemskej existencii. Zasvätený život je v konečnom dôsledku označený ako znamenie pre Boží ľud pri splnení všeobecného kresťanského povolania a prejav milosti zmŕtvychvstalého Pána a moci Ducha Svätého, ktorý pôsobí divy v Cirkvi.²¹

Tieto tvrdenia preukázali v priebehu rokov svoju životodarnú účinnosť. Zmena, ktorej ovocie dnes môžeme vidieť, je čoraz väčší ekleziálny zmysel, ktorý určuje identitu a animuje život a dielo zasvätených.

Po prvý raz v prácach ekumenického koncilu bol zasvätený život definovaný ako živá a plodná súčasť života hlbokého spoločenstva a svätosti Cirkvi, a nie ako prvok, ktorý potrebuje „reformné dekréty“.

V podobnom duchu vznikol aj dekrét *Perfectae caritatis*, ktorého 50. výročie schválenia (28. októbra 1965) si budeme čoskoro pripomínať. V ňom jednoznačne zaznieva radikálnosť výzvy: „Keďže najvyššou normou rehoľného života je nasledovanie Krista podľa evanjelia, všetky inštitúty ju musia pokladať za najvyššie pravidlo.“²² Toto tvrdenie sa zdá byť samozrejmé a všeobecné, de facto však spôsobilo radikálne očistenie devočných spiritualít a identít, sústredených predovšetkým na primát cirkevných a sociálnych služieb, s posvätnou úctou zameraných na napodobňovanie predsavzatia zakladateľov.

Nič nemôžeme uprednostniť pred ústrednosťou radikálneho nasledovania Krista.

Koncilové učenie potvrdilo, že môžu vzniknúť rôzne formy zasväteného života. Apoštolské inštitúty po prvý raz mohli konštatovať, že v takej dôležitej rovine je jasne uznaný princíp, podľa ktorého ich apoštolská činnosť prináleží samotnej prirodzenosti zasväteného života.²³ Laický zasvätený život vznikol a bol uznaný ako „sám osebe úplný stav zachovávanía evanjeliových rád“.²⁴ Sekulárne inštitúty sa čoraz viac dostávajú do popredia svojou konštitutívnu osobitosťou sekulárneho zasvätenia.²⁵ Pripravuje sa opätovné zrodenie *Ordo virginum* – rádu zasvätených panien a pustovníckeho života ako nepridružených foriem zasväteného života.²⁶

Evanjeliové rady sú predstavené s inovatívnymi prvkami ako existenciálny projekt, ktorý osoba prijme za svoj vlastným spôsobom a osobitnou radikálnosťou pri napodobňovaní Krista.²⁷

Do popredia sa dostali aj dve témy svojou novou rečou, ktorou boli podané: bratský život v spoločenstve a formácia. Prvá nachádza svoju biblickú inšpiráciu v *Skutkoch apoštolov*, ktoré stáročia animovali úsilie dosiahnuť *cor unum et anima una* – jedno srdce a jednu dušu (Sk 4, 32). Kladné uznanie rôznorodosti vzorov a štýlov bratského života dnes

¹⁷ Tamže.

¹⁸ Porov. tamže, 43 – 47.

¹⁹ Porov. tamže, V. kapitola.

²⁰ Porov. tamže, 43.

²¹ Porov. tamže, 44.

²² *Perfectae caritatis* 2.

²³ Tamže, 8.

²⁴ Tamže, 10.

²⁵ Porov. tamže, 11.

²⁶ *Kódex kanonického práva*, ktorý schválil Ján Pavol II. (15. januára 1983), kán. 604 a 603.

²⁷ Porov. *Perfectae caritatis* 12 – 14.

tvorí jeden z najvýznamnejších výsledkov inovačného vanutia koncilu. Okrem toho dekrét *Perfectae caritatis* nielenže kladie dôraz na všeobecný dar Ducha Svätého, ale súčasne žiada, aby boli zanechané triedy a kategórie a vytvorili sa komunity s bratským štýlom, s rovnakými právami a povinnosťami s výnimkou tých, ktoré vyplývajú z posvätného rádu.²⁸

Hodnota a potreba formácie sú základom obnovy: „Primeraná obnova inštitútov závisí predovšetkým od formácie ich členov.“²⁹ Tento princíp svojou podstatou fungoval ako základný vzorec: z neho vyšiel trvalý itinerár usilujúci sa o nové skúsenosti a rozlišovanie, do ktorého zasvätený život investoval intuície, štúdium, bádanie, čas a prostriedky.

Radosti a námahy cesty

5. Vychádzajúc z koncilových podnetov zasvätený život prešiel dlhou cestou. Pravdu povediac exodus nepobádal k úlohe vyhľadávať iba horizonty, o ktorých hovoril Druhý vatikánsky koncil; zasvätení muži a zasvätené ženy sa stretávajú a konfrontujú s novými prvkami spoločenskej a kultúrnej skutočnosti: všímajú si znaky čias a miest, odpovedajú na naliehavú výzvu Cirkvi uviesť do života koncilový štýl, hľadajú odpoveď a reinterpretáciu zakladateľských chariziem, reagujú na rýchle zmeny v spoločnosti a kultúre. Nové scenáre si vyžadujú nové a spoločné rozlišovanie destabilizujúc modely a štýly, ktoré sa často opakovali, neschopné vytvárať dialóg ako evanjeliové svedectvo s novými výzvami a možnosťami.

V konštitúcii *Humanae salutis*, ktorou svätý Ján XXIII. otváral koncilové stretnutie, sa možno dočítať: „Sledujúc napomenutia Krista Pána, ktorý nás povzbudzuje, aby sme interpretovali znaky čias (Mt 16, 1), medzi toľkými temnými mrakmi vnímame viacero náznakov, ktoré sa zdá, že vyjadrujú nádej v lepšiu dobu pre Cirkev a ľudstvo.“³⁰

Encyklika *Pacem in terris*, adresovaná všetkým ľuďom dobrej vôle, uviedla ako teologický kľúč „znaky čias“. Spomedzi nich svätý Ján XXIII. vníma tieto: silnejúci ekonomicko-sociálny rozmer robotníckej triedy; vstup ženy do verejného života; vytváranie nezávislých štátov; ochrana a podporovanie práv a povinností občanov, ktorí sú si čoraz viac vedomí vlastnej dôstojnosti³¹; presvedčenie, že konflikty majú svoje riešenie prostredníctvom vyjednávania a bez použitia zbraní.³² Medzi tieto znaky zaradil aj *Všeobecnú deklaráciu práv človeka*, ktorú schválila Organizácia spojených národov.³³

Zasvätené osoby obývali a interpretovali tieto nové horizonty. Ako prví ohlasovali a svedčili svojím životom o evanjeliu, ponúkajúc pomoc a solidárnosť každého druhu a spolupracujúc na rôznych úlohách v duchu kresťanskej blízkosti a zapájajúc sa do danej historickej chvíli. Neoplakávali minulé obdobia, ale usilovali sa oživiť sociálny rozmer a jeho požiadavky so živou ekleziálnou tradíciou, odskúšanou počas stáročí v dejinných udalostiach, opierajúc sa o hodnotu viery a kresťanskej nádeje.

Šlo o úlohu pre zasvätený život, od ktorého historický horizont ku koncu 20. storočia žiadal smelosť a odvážnu vynaliezavosť. Preto tento epochálny prechod treba hodnotiť ako prorocky motivovaný krok: mnoho zasvätené osoby sa seriózne angažovali – a niekedy s veľkým rizikom – v novom evanjeliovom povedomí, že treba stáť na strane chudobných a posledných, deliac sa s nimi o hodnoty a obavy.³⁴

²⁸ Porov. tamže, 15.

²⁹ Tamže, 18.

³⁰ JÁN XXIII.: *Humanae salutis* 4.

³¹ Porov. tamže, 45 – 46.

³² Porov. tamže, 67.

³³ Porov. tamže, 75.

³⁴ Porov. JÁN PAVOL II.: Carta Ap. a lo religiosos y religiosas de América latina con motivo del V centenario de la evangelización del Nuevo Mundo *Los caminos del Evangelio* (29 junio 1990), 19, 21; IDEM: *Vita consecrata* 82, 86, 89 – 90.

Zasvätený život sa otvoril obnove nie preto, že chcel sledovať samostatné iniciatívy, alebo preto, že túžil po novotách, alebo žeby sa pod tlakom sociologických požiadaviek zameral iba na seba, ale predovšetkým z dôvodu zodpovednej poslušnosti či už tvorivému Svätému Duchu, ktorý hovoril „ústami prorokov“ (porov. Apoštolské vyznanie viery)³⁵, alebo preto, že sa otvoril podnetom Magistéria Cirkvi, vyjadreného vo veľkých sociálnych encyklikách, ako sú *Pacem in terris* (1963), *Populorum progressio* (1967), *Octogesima adveniens* (1971), *Laborem exercens* (1981), *Caritas in veritate* (2009). Ak sa vrátíme k symbolu oblaku, tak šlo o vernosť Božej vôli, ktorá sa prejavila v dôveryhodnom hlase Cirkvi.

Vízia charizmy, ktorá má svoj pôvod v Duchu Svätom a ktorej cieľom je pripodobniť sa Kristovi, má svoj komunitný ekleziálny rámec a dynamický rozvoj v Cirkvi; táto vízia charizmy totiž motivovala každé rozhodnutie obnovy. Postupne vznikla aj *teológia charizmy*, ktorá sa po prvý raz priamo týkala zasväteného života.³⁶

Pavol VI. prvý raz úradne použije tento pojem v apoštolskej exhortácii *Evangelica testificatio*. Píše: „Koncil právom nástojí na povinnosti rehoľníkov a rehoľníčok byť vernými duchu svojich zakladateľov, ich evanjeliovým zámerom, príkladu ich svätosti, vidiac v tomto jeden z princípov prebiehajúcej obnovy a jedno z najistejších kritérií toho, čo by mal prípadne každý inštitút urobiť.“³⁷

Táto kongregácia, svedkyňa tejto cesty, sprevádzala rôzne etapy obnovy stanov inštitútov. Bol to proces, ktorý zmenil dlhodobé rovnováhy a prekonané tradičné praktiky³⁸, kým na základe novej hermeneutiky interpretoval duchovné dedičstvo a otvoril nové štruktúry, určiac nové plány a obnovenú prítomnosť inštitútov. V tejto *obnove*, ktorá bola súčasne verná i tvorivá, nemožno mlčať o niektorých konfrontačných dialektikách, napätiach a dokonca o bolestných odchodoch.

Cirkev proces nezastavila, ale ho sprevádzala svojim učením a rozvážnou bdelosťou. Podľa nej základom všetkého je primát duchovného života, s ktorým úzko súvisí sedem hlavných prvkov: pôvodná charizma, život v Duchu živený Božím slovom (*lectio divina*), bratský život v spoločenstve, začiatočná a permanentná formácia, nové formy apoštolátu, autorita riadenia, pozornosť voči rôznym kultúram. Zasvätený život sa počas posledných päťdesiatich rokov musel s týmito prvkami seriózne konfrontovať a ich prehĺbiť.

Návrat k tzv. „listu“ koncilu – teda k jeho dokumentom – umožňuje „objaviť jeho autentického ducha“ a vyhnúť sa tak mylným interpretáciám.³⁹ Sme povolaní spoločne si pripomenúť živú udalosť, v ktorej sme my Cirkev spoznali svoju najhlbšiu totožnosť. Pavol VI. na záver Druhého vatikánskeho koncilu s vdáchnou myslou a srdcom medziiným povedal: „Cirkev sa zhromaždila vo svojom duchovnom povedomí, [...] aby v Duchu Svätom znovu v sebe objavila Kristovo slovo a do hĺbky skúmala tajomstvo, to jest plán a prítomnosť Boha v nej a mimo nej a oživila v sebe vieru, ktorá je tajomstvom jej istoty a múdrosti, ale aj lásku, ktorá ju núti spievať Božie chvály: ‚cantare amanti est,‘ hovorí svätý Augustín: ‚Spievať je vecou toho, kto miluje‘ (Serm. 336; PL 38, 1472). Z koncilových dokumentov, najmä z tých o Božom zjavení, liturgii, Cirkvi, kňazoch, rehoľných osobách, laikoch, jasne vyplýva tento priamy a prvoradý náboženský úmysel a sú

³⁵ Úradne magistérium Cirkvi začalo používať pojem „prorocký“ v dokumente: POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE REHOĽNÍKOV A SEKULÁRNE INŠTITÚTY: *Religiosi e promozione umana* (po latinsky: *Optiones evangelicae*) (12. augusta 1980) – úvod a čísla 2, 4, 24, 27, 33. V dokumente *Vita consecrata*, okrem dvoch osobitných paragrafov (84 – 85), tento pojem zaznieva asi 30-krát, asi stokrát, keď počítame podobné výrazy.

³⁶ POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE REHOĽNÍKOV A SEKULÁRNE INŠTITÚTY - POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE BISKUPOV: Smerodajné kritériá ohľadom vzťahov medzi biskupmi a rehoľníkmi v Cirkvi *Mutuae Relationes* (14. mája 1978), 12, 19, 51.

³⁷ PAVOL VI.: *Evangelica testificatio* 11.

³⁸ Porov. *Perfectae caritatis* 3.

³⁹ Porov. BENEDIKT XVI.: *Homília*, svätá omša pri otvorení Roku viery, Rím (11. októbra 2012).

dôkazom o čistom, čerstvom a bohatom duchovnom prameni, ktorý pri kontakte so živým Bohom vytryskne v lone Cirkvi a z nej sa šíri smerom k vyprahnutým hrudám našej zeme.⁴⁰

Ten istý čestný prístup ku koncilu ako ekleziálnej udalosti a modelu štýlu od nás žiada, aby sme sa do budúcnosti pozerali s dôverou. Sme si istí, že Boh nás vedie po našej ceste?

V bohatstve slov a gest nás Cirkev usmerňuje interpretovať náš osobný a komunitný život v rámci celého plánu spásy, pochopiť, akým smerom sa máme vydať, akú budúcnosť si máme predstaviť v súlade s krokmi, ktoré sme doteraz urobili, pozýva nás znovu objaviť jednotu medzi *confessio laudis, fidei et vitae*.

Memoria fidei nám ponúka korene kontinuity a vytrvalosti: silnú totožnosť, aby sme vnímali, že sme súčasťou istej udalosti, dejín. Keď v duchu viery interpretujeme cestu, ktorou sme už prešli, nemáme sa zastaviť pri veľkých udalostiach, ale interpretovať osobné dejiny v ich jednotlivých účinných úsekoch.

⁴⁰ PAVOL VI.: *Záverečný prejav* pri príležitosti posledného verejného zasadania Druhého vatikánskeho ekumenického koncilu, Rím (7.decembra 1965).

BDIEŤ POZORNE

„Eliáš vyšiel na vrchol Karmelu. Skrčil sa k zemi, tvár si vložil medzi kolená...
,Vidím, ako od mora vystupuje malý obláčik ako mužská dlaň.“
1 Kr 18, 42. 44, Nvg

Počúvať

6. Hľadáme svetlo aj v biblickej symbolike, aby sme našli inšpiráciu pre našu cestu proroctva a hľadania nových horizontov zasväteného života, o ktorých chceme teraz v tejto druhej časti hovoriť. Zasvätený život je totiž svojou prirodzenosťou vnútorne povolaný k službe svedectva, vďaka ktorému je v *Cirkvi znamením – signum in Ecclesia*.⁴¹

Je to úloha každého kresťana, ale v zasvätenom živote jej charakteristickým prvkom je radikálne *nasledovanie Krista* a primát Boha; k nemu súčasne patrí aj poslanie (misia), ktoré zasvätená osoba prežíva tvorivo a odvážne a je súčasťou evanjelizácie Cirkvi. Svätý Ján Pavol II. oprávnené hovorí: „Prorocké svedectvo [...] sa vyjadruje aj pranierovaním všetkého, čo sa protiví Božej vôli, a hľadaním nových ciest uskutočňovania evanjelia v dejinách v úsilí o Božie kráľovstvo.“⁴²

V patristickej tradícii smerodajným biblickým vzorom mníšskeho života je prorok Eliáš, či už svojím životom v samote a askézou, zanietenosťou pre zmluvu a vernosťou Pánovmu zákonu, alebo aj odvahou brániť práva chudobných (pozri *1 Kr 17 — 19; 21*). Zmieňuje sa o tom aj apoštolská exhortácia *Vita consecrata*, keď hovorí o prorockej povahe a úlohe zasväteného života.⁴³ V mníšskej tradícii sa plášť, ktorý Eliáš symbolicky nechal padnúť na Elizea vo chvíli, keď bol vzatý do neba (pozri *2 Kr 2, 13*), interpretuje ako prechod prorockého ducha z otca na učeníka a aj ako symbol zasväteného života v Cirkvi, ktorý žije vždy zo spomienky a proroctva, ktoré sú stále nové.

Eliáš sa zrazu zjaví na scéne severného kráľovstva s hrozbou: „Nebude v týchto rokoch ani rosy, ani dažďa, iba ak na moje slovo“ (*1 Kr 17, 1*). Je hlasom vzbury náboženského vedomia proti mravnému úpadku ľudu, ku ktorému ho násilne vedie kráľovná Jezabel a ľahostajnosť kráľa Achaba. Prorocký výrok, ktorý násilne zatvorí nebo, je otvorenou výzvou Bálovi, ktorý mal dominantné postavenie spolu s ďalšími božstvami, ktorým sa pripisovali plodnosť a úrodnosť, dažď a blahobyt. Od tejto chvíle možno vidieť akoby v pravidelných oblúkoch Eliášovu činnosť, ktorá sa prejavuje v udalostiach: tieto ani tak nehovoria o historických faktoch, ale skôr vyjadrujú dramatickosť situácie a sú veľkou inšpirujúcou silou (*1 Kr 17 — 19; 21; 2 Kr 1 — 2*).

Eliáš prežíva v každom následnom kroku svojej prorockej služby *in crescendo*: pozná chvíle očistenia a osvetlenia, ktoré charakterizujú jeho biblický profil, až kým nedosiahne vrchol stretnutia s Bohom, ktorý prechádza v jemnom a tichom vánku na vrchu Horeb. Tieto skúsenosti sú inšpiráciou aj pre zasvätený život. Aj zasvätený musí vyjsť z osamotenej skrýše pokánia „pri potoku Karit“ (*1 Kr 17, 2 – 7*) a solidárne sa stretnúť s chudobnými, ktorí bojujú o život, ako vdova zo Sarepty (*1 Kr 17, 8 – 24*); poučiť sa z geniálnej Eliášovej odvahy, ktorú predstavuje výzva priniesť obeť na vrchu Karmel (*1 Kr 18, 20 – 39*), a z prihovárania sa za izraelský národ, sužovaný suchom a kultúrou smrti (*1 Kr 18, 41 – 46*), až po obranu práv chudobných, ktoré mocní tohto sveta neuznávali (*1 Kr 21*), a upozorňovať na formy modloslužby zneucťujúce sväté Božie meno (*2 Kr 1*).

Mimoriadne dramatickou udalosťou je smrteľná depresia Eliáša na púšti neďaleko Bersaby (*1 Kr 19, 1 – 8*): tu mu však Boh ponúkne chlieb a vodu a jeho útek taktne zmení na púť k vrchu Horeb (*1 Kr 19, 9*). Ide o príklad aj pre naše temné noci, ktoré, ako v prípade Eliáša, predchádzajú krásu teofánie jemného vánku (*1 Kr 19, 9 – 18*) a pripravujú nové obdobia vernosti, ktoré sa stávajú príbehmi nového povolania (ako v prípade Elizea: *1 Kr 19, 19 – 21*), ale vlievajú aj odvahu zakročiť proti zlej spravodlivosti (pozri vraždu roľníka Nabota: *1 Kr 21, 19 – 29*). Nakoniec nás dojíma láskyplný pozdrav s komunitami prorockých synov (*2 Kr 2, 1 – 7*), ktorý pripravuje záverečný výstup za Jordánom smerom k nebu na ohnivom koči (*2 Kr 2, 8 – 13*).

⁴¹ *Lumen gentium* 44.

⁴² JÁN PAVOL II.: *Vita consecrata* 84.

⁴³ Tamže.

Pritiahnuť by nás mohli Eliášove senzačné gestá, jeho zúrivé protesty, smelé a odvážne obžaloby, až po spor s Bohom na vrchu Horeb, keď Eliáš obžaluje vyvolený národ z deštrukčných a hrozivých plánov. My si však myslíme, že v tejto historickej chvíli môžu nám viac napovedať niektoré menšie prvky, ktoré sú akými malými znameniami. Sú inšpiráciou pre naše kroky a podujatia, ktoré chceme konať novým spôsobom v tejto súčasnej dobe, v ktorej sa zdá, že Božie stopy sa vytrácajú v šíriacej sa púšti bez zmyslu pre náboženstvo.⁴⁴

Biblický text ponúka početné „menšie“ symboly. Môžeme niektoré naznačiť: nedostačujúce zdroje pre život pri potoku Karit s krkavcami, ktorým Boh prikázal, aby prorokovi nosili chlieb a mäso ako gesto milosrdenstva a solidarity; veľkodušnosť vdovy zo Sarepty, ktorá riskujúc vlastný život daruje prorokovi posledné priehrštie múky a trochu oleja (*I Kr 17, 12*); *nemohúcnosť* proroka pred zomretým chlapcom a jeho vyjadrená pochybnosť spojená so zúfalým objatím chlapcovho tela, čo vdova interpretuje teologickým spôsobom ako zjavenie tváre milosrdného Boha; dlhý boj proroka, ktorý – po hlučnom a trochu teatrálnom konflikte s Bálovými prorokmi na vrchu Karmel – prosí o dážď pre národ vyčerpaný trestom sucha. V akejsi hre mužstva medzi Eliášom, sluhom, ktorý vystupuje a zostupuje z vrchu, a Bohom, ktorý je jediným pánom dažďa (a nie Bál), prichádza konečne odpoveď v obláčiku veľkom ako mužská dlaň (pozri *I Kr 18, 41*). Ide o maličkú odpoveď Boha, ktorá sa však zmení na výdatný a oblažujúci dážď, ktorý zachráni vysilený národ.

Chudobnou, ale účinnou odpoveďou bude o niekoľko dní neskôr podpopolný chlieb a krčah vody pri hlave proroka, ktorý na púšti upadol do smrteľnej depresie: „posilnený týmto pokrmom šiel štyridsať dní a štyridsať nocí až k Božiemu vrchu Horeb“ (*I Kr 19, 8, Nvg*). V jaskyni, do ktorej sa uchýlil a ešte stále je našťvaný na neverný ľud, ohrozujúci aj jeho život, budú rozptýlené jeho predstavy moci a hrozby: *Pán nebol... vo veľkom a prudkom vetre, v zemetrasení, v ohni, ale v hlase tichého a lahodného šumu* (*I Kr 19, 12*).⁴⁵

Ide o vznešenú stránku v mystickej literatúre, o vertikálny pád z dôvodu posvätného „hnevu“ proroka: musí nanovo rozpoznať Božiu prítomnosť odhliadnuc od každej tradičnej predstavy o Bohu, ktorej bol väzňom. Boh je šum a vánok, nie je výsledkom našej potreby istoty a úspechu, nezanecháva viditeľné stopy (pozri *Ž 77, 20*), ale je opravdivo a účinne prítomný.

Eliáš svojím hnevom a emóciami bol v takom stave, že by bol skoro všetko zničil, pretože žil v ilúzii, že len on zostal jediný verný Bohu. Lenže Boh veľmi dobre vedel, že existovalo ešte ďalších sedemtisíc verných, prorokov a kráľov, ktorí boli ochotní ho poslúchať (*I Kr 19, 15 – 19*), pretože Božie dejiny nebolo možné stotožniť so zlyhaním zdeprimovaného a výbušného proroka. Dejiny pokračujú, pretože sú v Božích rukách, a Eliáš sa na skutočnosť musí pozerieť novým pohľadom, nechať, aby v ňom Boh znovu zrodil nádej a dôveru. Sklonená Eliášova poloha tela na vrchu, keď prosí o dážď, sa podobá dieťaťu, ktoré sa nachádza v matkinom lone tesne pred narodením. Túto polohu Eliáš symbolicky zaujme aj na vrchu Horeb, keď sa skryje do jaskyne, a teraz je doplnená novým narodením proroka, aby mohol vzpriamene ako znovuzrodený kráčať po tajomných cestách živého Boha.

Pri úpätí vrchu ľud ešte bojoval proti životu, ktorý už takým nebol, proti religiozite, ktorá bola zneuctením zmluvy a novým modloslužobníctvom. Prorok musí tento boj a túto

⁴⁴ Porov. FRANTIŠEK: *Evangelii gaudium* (24. novembra 2013), 86.

⁴⁵ V hebrejčine: *qôl demamáh daqqáh*; preklad týchto slov nie je ľahký, ani jednoznačný z dôvodu viacznačného významu každého slova. *Qôl*: znamená hlas, zvuk, vietor, vánok, šum, šepot, šelest; *demamáh*: znamená ticho, prázdno smrti, prerušenie, bez dychu; *daqqáh*: znamená ľahký, jemný, hebký, lahodný, pokojný, Sedemdesiati ho preložili do gréčtiny: *phonè aúras leptês*; svätý Hieronym do latinčiny: *síbilus aurae tenuis*.

zúfalosť zobrať na seba, musí „sa vrátiť svojou cestou“ (1 Kr 19, 15), ktorá je teraz iba tá Božia, prejsť púšťou, ktorá teraz zakvitla novým zmyslom, aby tak mohol zvíťaziť život a aby noví proroci i vodcovia verne slúžili zmluve.

Proroctvo života v súlade s evanjeliom

7. Čas milosti, ktorý práve prežívame, keď Svätý Otec František nástojí, aby sme do centra postavili evanjelium a to, čo je v kresťanstve podstatné, je pre zasvätených mužov a ženy novým povolaním k bdelosti, aby sme boli pripravení na Božie znamenia. „Naša viera má pred sebou výzvu vycítiť víno, na ktoré môže byť premenená voda.“⁴⁶ Bojujme s očami, ktoré podliehajú spánku (pozri Lk 9, 32), aby sme nestratili schopnosť rozlišovať pohyby oblaku, ktorý vedie našu cestu (pozri Nm 9, 17), a vedeli rozpoznať v malých a krehkých znameniach prítomnosť Pána života a nádeje.

Koncil nám zveril konkrétnu metódu: metódu uvažovania o svete a ľudských záležitostiach, o Cirkvi a kresťanskej existencii počnúc Božím Slovom, Bohom, ktorý sa zjavuje a je prítomný v dejinách. Oporou tejto metódy je dar počúvania, smerujúceho k dialógu a obohacujúceho cestu k pravde. Treba sa znovu vrátiť k *ústrednému postaveniu Krista a Božieho slova*, ako nás nástojčivo vyzvali koncil⁴⁷ a následné učenie Cirkvi⁴⁸, nástojac na biblickom a teologickom základe. Tento krok môže byť zárukou autenticity a kvality budúcnosti nášho života zasvätených.

Ide o počúvanie, ktoré nás mení a umožňuje nám stať sa svedkami Božích zámerov v dejinách a jeho účinnej činnosti pre spásu človeka. V súčasných potrebách vráťme sa k evanjeliu, zahasme smäd vo Svätom písme, ktoré je „čistým a nevysychajúcim prameňom duchovného života“⁴⁹. Totiž, ako správne hovorieval svätý Ján Pavol II., „niet pochyb, že tento primát svätosti a modlitby je mysliteľný len pri obnovenom počúvaní Božieho slova“.⁵⁰

Evanjelium ako najvyššie pravidlo

8. Jedna z charakteristických črt koncilovej obnovy zasväteného života bol návrat k radikálnemu *nasledovaniu Krista (sequela Christi)*: „Hneď od začiatku boli v Cirkvi muži a ženy, ktorí si zaumienili zachovávaním evanjeliových rád slobodnejšie nasledovať Krista a zblížša ho napodobňovať a viedli – každý svojím spôsobom – život zasvätený Bohu.“⁵¹

Nasledovanie Krista, ako ho navrhuje evanjelium, je „najvyššou normou rehoľného života“ a „najvyššie pravidlo“⁵² všetkých inštitútov. Jedno z prvých mien, akým bol pomenovaný mníšsky život, je „evanjeliový život“.

Viaceré formy zasväteného života svedčia o tejto evanjeliovej inšpirácii, počnúc Antonom, iniciátorom samotárskeho života v púšti. Jeho príbeh začína tým, že poslúchol Kristove slová: „Ak chceš byť dokonalý, choď, predaj, čo máš, rozďaj chudobným a budeš mať poklad v nebi. Potom príď a nasleduj ma!“ (Mt 19, 21).

Počnúc svätým Antonom mníšska tradícia urobí zo Svätého písma regulu vlastného života: prvé reguly sú jednoduchými praktickými normami bez nároku na duchovný obsah, pretože jedinou regulou mnícha je Sväté písmo; žiadna iná regula nie je prípustná:

⁴⁶ FRANTIŠEK: *Evangellii gaudium* 84.

⁴⁷ DRUHÝ Vatikánsky koncil: *Perfectae caritatis* 5; IDEM: *Dei Verbum* 21.

⁴⁸ Porov.: JÁN PAVOL II.: *Vita consecrata* 84; IDEM: *Novo millennio ineunte* 16 – 41; BENEDIKT XVI.: *Deus caritas est* 12 – 18; KONGREGÁCIA PRE ZASVÄTENÝ ŽIVOT A SPOLOČNOSTI APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA: *Znovu začať u Krista*. Obnovený záväzok zasväteného života v treťom tisícročí. Inštrukcia (19. mája 2002).

⁴⁹ *Dei Verbum* 21.

⁵⁰ JÁN PAVOL II.: *Novo millennio ineunte* 39.

⁵¹ *Perfectae caritatis* 1.

⁵² Tamže, 2.

„Usilujme sa čítať a pochopiť Sväté písmo,“ píše Orsies, Pachomiov učeník a nástupca, „a neustále nad ním meditovať [...]. Je to Sväté písmo, ktoré nás vedie do večného života.“⁵³

Keď svätý Bazil, veľký učiteľ východného mníšstva, písal dielo *Asceticon*⁵⁴, ktoré sa potom stalo príručkou mníšskeho života, odmietol ho nazvať *Regulou*. Riadi sa predovšetkým *Moralium*⁵⁵, zbierkou biblických textov, ktoré komentoval a aplikoval na životné situácie *in santa koinonia* (vo svätom spoločenstve). V Bazilovom systéme správanie mníchov vždy určuje prítomné Božie slovo, teda Boh, ktorý skúma vnútro i srdce (pozri *Zjv* 2, 23). Táto trvalá prítomnosť pred Pánom, *memoria Dei*, je azda najšpecifickejším prvkom Bazilovej spirituality.

Na západe cesta vedie tým istým smerom. *Regula* svätého Benedikta je poslušnosťou Božiemu slovu: „Počúvajme Boží hlas, ktorý sa nám denne prihovára...“⁵⁶ *Počúvaj, synu*⁵⁷ je ouvertúrou Benediktovej *Reguly*, pretože práve počúvaním sa stávame deťmi a učeníkmi; prijímaním Slova my sami sa stávame slovom.

V 12. storočí Štefan z Mureta, zakladateľ rehole z Grandmont, účinne vyjadruje toto zakorenenie sa v evanjeliu: „Ak sa vás niekto spýta, z akej profesie ste, alebo akú regulu máte, alebo z akého rehoľného rádu pochádzate, tak povedzte, že ste z prvej a hlavnej reguly kresťanského náboženstva, to znamená z evanjelia, z prameňa a princípu všetkých regúl; okrem evanjelia iná regula neexistuje.“⁵⁸

Vznik žobravých rádov spôsobil, že návrat k evanjeliu bol ešte silnejší.

Svätý Dominik „sa v slovách, ako aj v skutkoch kdekoľvek prejavil ako evanjeliový muž“⁵⁹: on bol živým evanjeliom, schopným ohlasovať to, čo žil, a chcel, aby aj jeho kazatelia boli „evanjeliovými ľuďmi“⁶⁰. Podľa Františka z Assisi regula je „život evanjelia Ježiša Krista“⁶¹; podľa Kláry z Assisi „forma života Rádu chudobných sestier [...] je nasledujúci: „Zachovávať sväté evanjelium nášho Pána Ježiša Krista“⁶². V regule karmelitánov základný príkaz je „dňom i nocou rozjímať nad Pánovým zákonom“ a potom ho uviesť do konkrétnej činnosti: „Všetko to, čo musíte urobiť, robte to v Pánovom slove.“⁶³ Tento základ sa stal spoločným pre všetky rehoľné rodiny a zostal nezmenený po celé stáročia.

V našich časoch Giacomo Alberione tvrdil, že paulínska rodina „túži integrálne žiť podľa evanjelia Ježiša Krista“⁶⁴, kým malá sestra Madeleine: „My musíme vybudovať novú vec, ktorá je však starobylá, a ňou je autentické kresťanstvo prvých Ježišových učeníkov.

⁵³ Porov.: *Pacomio e i suoi discepoli. Regole e scritti* a cura di L. Cremaschi. Magnano 1988, s. 409.

⁵⁴ BASILII: *Moralia* (PG, 31, s. 692 – 869); IDEM: *Regulae fusius tractate* (PG, 31, s. 889 – 1052).

⁵⁵ IDEM: *In Regulas Brevius tractatae* (PG, 31, s. 1052 – 1305).

⁵⁶ BENEDIKT: *Regula, Prológ*, 9.

⁵⁷ Tamže, 1.

⁵⁸ *Regole monastiche d'Occidente*. Magnano 1989, s. 216 – 217.

⁵⁹ Libellus 104, in: P. LIPPINI: *San Domenico visto dai suoi contemporanei*. Edizioni Studio Domenicano. Bologna 1982, s. 110.

⁶⁰ *Prime costituzioni* [prvé konštitúcie] o „*Consuetudines*“, 31. Toto je dôvod, prečo „často či už hlasom alebo písmom napomínal a povzbudzoval bratov z rádu, aby neustále študovali Nový a Starý zákon. [...] On vždy so sebou nosil Matúšovo evanjelium a Pavlove listy a tak ich často študoval, až sa ich naučil naspamäť“. (Deposizione di Fra Giovanni di Spagna, in: *Domenico di Gusmán. Il carisma della predicazione*. Úvod P. Lippini. EDB 1993, s. 143).

⁶¹ *Regola non bollata*, Titolo: FF 2, 2. Regola bollata začína s tým istým tónom: „Regula a život menších bratov je nasledovná – zachovávať sväté evanjelium nášho Pána Ježiša Krista“ (I, 2: FF 75).

⁶² *Regola I*, 1 – 2: FF 2750.

⁶³ *Regola del Carmelo*, 10. a 19. kap.: porov. B. SECONDIN: *Una fraternità orante e profetica in un mondo che cambia. Rileggere la Regola del Carmelo oggi*. Perugia 2007, s. 8 a 11.

⁶⁴ G. ALBERIONE: „*Abundantes divitiae gratiae suae*“. *Storia carismatica della Famiglia Paolina*. Rím 1977, č. 93.

Potrebné je, aby sme sa slovo za slovom vrátili k evanjeliu.“⁶⁵ Každá charizma zasväteného života je zakorenená v evanjeliu. V mnohých nových komunitách, ktoré dnes prekvitajú v celej Cirkvi, je zaniehanie pre biblické slovo evidentné a veľmi užitočné.

Vrátiť sa k evanjeliu je dnes pre nás provokáciou a súčasne výzvou, povolaním (*provocatione*), ktorá nás vedie k prameňu každého života zakoreneného v Kristovi. Ide o silnú výzvu vrátiť sa ku koreňom, na miesto, kde náš život nadobúda formu, tam, kde každá regula a predpis nachádzajú svoju logickú opodstatnenosť a hodnotu.

Svätý Otec František nás často povzbudil, aby sme sa zverili tejto životodarnej dynamike: „Pozývam vás, aby ste nikdy nepochybovali o dynamizme evanjelia a ani o tom, že je schopné obrátiť srdcia k zmŕtvychvstalému Kristovi a viesť ľudí po ceste spásy, po ktorej túžia v najhlbšej časti svojho vnútra.“⁶⁶

Formácia: evanjelium a kultúra

9. Formovať k evanjeliu a jeho požiadavkám je základná potreba. Z tejto perspektívy sme predovšetkým pozvaní prehodnotiť formačný model, ktorý sprevádza zasvätených na ich ceste životom. Naliehavo sa treba venovať najmä duchovnej formácii, ktorá často pozostávala iba z akéhosi jednoduchého psychologického sprevádzania alebo z odriekania štandardných modlitieb.

Chudobný, všeobecný a stále rovnaký obsah blokoval kandidátov v rovine infantilnej a závislej ľudskej zrelosti. Bohatá rôznorodosť ciest, ktoré sledovali a navrhovali duchovní autori, zostávala často neznáma z dôvodu, že ich diela neboli čítané alebo s nimi existoval iba čiastočný a útržkovitý kontakt. Nevyhnutne treba bdieť, aby sa dedičstvo inštitútov nezredukovalo iba na urýchlené schémy, ktoré majú veľmi ďaleko od vitálneho náboja pôvodných čias zakladateľa a neumožňujú osobám nadobudnúť kresťanskú a charizmatickú skúsenosť.

Vo svete, v ktorom sekularizácia pristupuje k nadprirodzeniu so selektívnou slepotou a ľudia stratili Božie stopy⁶⁷, máme znovu objaviť a študovať základné pravdy viery.⁶⁸ Kto vykonáva službu autority, má podporovať u všetkých zasvätených snahu s láskou sa venovať štúdiu, aby mohli do hĺbky a koherentne poznať kresťanskú vieru. Ján Pavol II. povzbudzoval: „Aj uprostred zasväteného života sa musí *obnoviť láska k aktívnosti na poli kultúry*, k horlivému prehlbovaniu štúdia.“⁶⁹ Škoda, že táto požiadavka nie vždy bola prijatá a ešte menej vnímaná ako požiadavka radikálnej reformy zasvätených, predovšetkým zasvätených žien.

Oblasť formácie trpí slabosťou a krehkosťou, a preto treba silne zdôrazniť, že ak chceme žiť autentickým životom v Duchu a byť mentálne otvorení a koherentní na ceste rastu a vernosti, potrebná je trvalá formácia.⁷⁰ Samozrejme, že v zásade nechýba formálny súhlas s touto naliehavosťou a badať široký záujem vedecky prehliť túto tému, no pravdupovediac prax je krehká, slabá a často nekoherentná, zmätočná, bez serióznej angažovanosti.

⁶⁵ PICCOLA SORELLA MAGDELEINE: *Il padrone dell' impossibile*, Casale Monferrato 1994, s. 201.

⁶⁶ FRANTIŠEK: *Príhovor* k členom Biskupskej konferencie Madagaskaru, ktorý boli na návšteve „ad limina apostolorum“, Rím (28. marca 2014).

⁶⁷ Porov. JÁN PAVOL II.: *Vita consecrata* 85.

⁶⁸ Možno si prečítať ohľadom tohto bodu *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, ktorý predkladá systematickú a organickú syntézu. V nej možno vidieť bohatstvo učenia, ktoré Cirkev prijala, chránila a ponúkala. „Katechizmus ponúka trvalú pripomienku mnohých spôsobov – od Svätého písma po cirkevných otcov, od učiteľov teológie po svätých v jednotlivých storočiach – , ako Cirkev uvažovala o viere a rozvíjala svoje učenie, aby poskytla veriaciim istotu v ich živote viery.“ BENEDIKT XVI.: *Porta fidei* 11.

⁶⁹ JÁN PAVOL II.: *Vita consecrata* 98.

⁷⁰ Porov. tamže, 71.

„Svedok evanjelia,“ pripomína Svätý Otec František, „je ten, kto sa stretol s Ježišom Kristom, ktorý ho spoznal, lepšie povedané, ktorý cítil, že ho Ježiš pozná, uznáva, rešpektuje, miluje, odpúšťa mu a toto stretnutie sa ho hlboko dotklo, naplnilo ho novou radosťou, novým významom pre život. Všetko toto z človeka vyžaruje, komunikuje, odovzdáva sa iným.“⁷¹

Božie slovo, jedinečný zdroj spirituality⁷², z ktorého možno čerpať „vznešenosť poznania Ježiša Krista“ (*Flp* 3, 8), má sa stať súčasťou nášho každodenného života. Iba tak sa bude môcť jeho *moc* (pozri *1 Sol* 1, 5) včleniť do ľudskej krehkosti, prekvasiť a budovať miesta spoluužívania, usmerniť myšlienky, city, rozhodnutia, dialógy, ktoré vznikajú v bratskom živote. Podľa príkladu Panny Márie počúvanie Božieho slova sa má stať dychom života v každej chvíli našej existencie.⁷³ Týmto spôsobom náš život smeruje k jednote myslenia, nadobúda silu pre pravidelnú obnovu a prináša ovocie v apoštolskej tvorivosti.⁷⁴

Apoštol Pavol žiadal od učeníka Timoteja, aby sa *usiloval o vieru* (porov. *2 Tim* 2, 22) s takou vytrvalosťou, akú mal od útleho detstva (*2 Tim* 3, 15), v prvom rade zostanúc pevný v tom, čo sa naučil, teda pevný vo Svätom písme: „Celé Písmo je Bohom vnuknuté a užitočné na poučanie, na usvedčovanie, na nápravu a na výchovu v spravodlivosti, aby bol Boží človek dokonalý a pripravený na každé dobré dielo“ (*2 Tim* 3, 16 – 17). Vnímame, že táto výzva patrí nám, aby sa nikto nestal lenivým vo viere (*Hebr.* 6, 12). Ona je spoločníčkou života a umožňuje nám vždy s novým pohľadom vnímať divy, ktoré Boh pre nás koná a usmerňuje nás, aby naša odpoveď bola poslušná a zodpovedná.⁷⁵

Evanjelium, ideálna norma Cirkvi a zasväteného života, má byť jeho normatívnosťou v praxi, jeho štýlom a spôsobom existencie. Toto je výzva, na ktorú kladie dôraz pápež František. Tým, že nás vyzýva znovu nájsť rovnováhu medzi Cirkvou ako *hierarchickým telom* a Cirkvou ako *Kristovým telom*, ponúka nám prvky, ktorými môžeme tento cieľ dosiahnuť, a to iba v *živom tele* Cirkvi, to jest v nás a prostredníctvom nás. Evanjelizovať neznamená prinášať uznávané posolstvo, ktoré je pre svet užitočné, ani to nie je prítomnosť, ktorá sa dokáže presadiť, ani viditeľnosť, ktorá uráža, ani nádhera, ktorá oslepuje, ale je to ohlasovanie *Ježiša Krista, ktorý je v nás nádejou* (porov. *Kol* 1, 27 – 28) a povstal *slovami milosti* (porov. *Lk* 4, 22), ktorý sa *vzorne správal medzi ľuďmi* (*1 Pt* 2, 12), a vierou, ktorá pôsobí prostredníctvom lásky (*Gal* 5, 6).

Proroctvo bdelosti

10. Na záver koncilových prác sa Svätý Otec Pavol VI. s pohľadom proroka lúčil s biskupmi, zhromaždenými v Ríme, spojac tradíciu a budúcnosť: „V tomto všeobecnom zhromaždení, v tomto privilegovanom bode času a priestoru sa v tej istej chvíli stretajú minulosť, prítomnosť a budúcnosť. Minulosť: tu je totiž zhromaždená Kristova Cirkev so svojou tradíciou, dejinami, koncilmami, učiteľmi, svojimi svätcami... Prítomnosť: zanechávame seba, aby sme šli smerom k súčasnému svetu, ktorý ma svoje neduhy, bolesti, hriechy, ale aj svoje slávne víťazstvá, hodnoty, čnosti... Budúcnosť: ide o naliehavú výzvu národov k väčšej spravodlivosti, keď sa usilujú o pokoj a vedome alebo nevedome túžia po lepšom živote, po takom živote, ktorý môže a chce im dať Ježiš Kristus.“⁷⁶

⁷¹ FRANTIŠEK: *Príhovor* členom Apoštolského hnutia slepých a Malému poslaniu pre hluchonemých, Rím (29. marca 2014).

⁷² DRUHÝ Vatikánsky koncil: *Dei Verbum* 25; JÁN PAVOL II.: *Vita consecrata* 94; BENEDIKT XVI.: *Verbum Domini* 86.

⁷³ Porov. BENEDIKT XVI.: *Verbum Domini* 27.

⁷⁴ Porov. KONGREGÁCIA PRE ZASVÄTENÝ ŽIVOT A SPOLOČNOSTI APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA: *Znovu začať u Krista* 22.

⁷⁵ Porov. BENEDIKT XVI.: *Porta fidei* 15.

⁷⁶ PAVOL VI.: *Posolstvo* cirkevným otcom pri príležitosti ukončenia Druhého vatikánskeho koncilu v Ríme (8. decembra 1965).

Svätý Otec František nás zanietene pobáda, aby sme postupovali rýchlymi a radostnými krokmi po našej ceste: „Sme vedení Duchom Svätým, nemáme byť strohí a uzavretí, ale vždy otvorení Božiemu hlasu, ktorý hovorí, otvára, vedie a pozýva nás kráčať smerom k horizontu.“⁷⁷

Aké územia obývame a ktoré horizonty máme skúmať?

Svätý Otec František nás vyzýva, aby sme prijali Boží dnešok a jeho *novoty*, apeluje na nás, aby sme na základe vernosti, bez strachu a odporu vedeli prijať „Božie prekvapenia“⁷⁸ a boli „svedkami o tom, ako Ježiš žil na tomto svete, svedkami, ktorí ohlasujú, aké bude Božie kráľovstvo vo svojej dokonalosti. Rehoľná osoba sa nikdy nemá zriecť svojho proroctva“.⁷⁹

Ide o výzvu, aby sme ako zasvätení pokračovali v ceste a nosili v srdci očakávania sveta. My cítime jeho ľahkosť i ťarchu, kým skúmame nepredvídateľný príchod *malého obláčika*. Ide o pokorný púčik Zvesti, ktorú nemožno zamlčať.

V súčasnosti zasvätený život prežíva obdobie náročných zmien a nových požiadaviek. Kríza je stav, v ktorom sme povolaní k evanjelióvemu rozlišovaniu; je to príležitosť s múdrosťou si vybrať ako zákonník, ktorý vyťahne zo svojej pokladnice veci nové i staré (Mt 13, 52); na druhej strane pripomíname, že pokušením dejín je zachovať to, čo by sa jedného dňa mohlo ešte použiť. Riskujeme tak, že si uchováme posvätné „spomienky“, ktoré skôr sťažujú východ z *jaskyne* našich istôt. Pán nás miluje *večnou láskou* (porov. Iz 54, 8): táto jeho dôvera nás pozýva k slobode.

Zjednotení skúmame horizont

11. Nášho ducha niekedy oslabuje zastretá *duchovná znechutenosť* – *acedia* (ἀκηδία); ona nám totiž zahmlieva pohľad, oslabuje rozhodnutia, spomaľuje jednotlivé kroky, spájajúc v úzkom horizonte identitu zasväteného života so zastaraným modelom, ktorý je zameraný skôr na seba samého: „Rozvíja sa psychológia hrobu, ktorá krok za krokom premieňa kresťanov na múmie z múzea.“⁸⁰ Proti tejto nehybnosti ducha a konania, proti tejto demotivácii, ktorá nás robí smutnými a zháša našu dušu i vôľu, nás vyzýval už Benedikt XVI.: „Nepriďavajte sa k tým, ktorí prorokujú skazu alebo nezmysel zasväteného života v Cirkvi našich dní. Skôr si oblečte Krista a pripášte si zbrane svetla – ako vyzýva svätý Pavol (porov. Rim 13, 11 – 14) – a buďte bdelí a pozorní. Svätý Chromácius z Aquileje píše: ‚Vzdial’ od nás, Pane, toto nebezpečenstvo, aby sme sa nikdy nenechali zmoriť snom nevernosti; ale daruj nám svoju milosť a milosrdenstvo, aby sme boli vždy bdelí vo vernosti jemu. Naša vernosť totiž môže bdiť v Kristovi‘ (Sermones 32, 4).“⁸¹

Zasvätený život prechádza cez plytčinu, ale nemôže v nej zostať natrvalo. Sme povolaní prejsť cez brod – „*Cirkev, ktorá vychádza*“ je jedným z typických pojmov Svätého Otca Františka. Je to *kairos* [milostivý čas], ktorý od nás vyžaduje zrieknuť sa, zanechať všetko, čo poznáme, a vydať sa novou a nie ľahkou cestou ako Abrahám, ktorý šiel do Kanaánu (Gn 12, 1 – 6), ako Mojžiš do tajomnej zeme, spojenej s patriarchami (Ex 3, 7 – 8), ako Eliáš zo *Sarepty*: všetci smerom k tajomným oblastiam, ktoré z diaľky videli iba prostredníctvom viery.

Nejde o to, aby sme odpovedali na otázku, že či to, čo robíme, je dobré: naše rozlišovanie sa má totiž pozeráť smerom k horizontom, ktoré Duch Svätý vnuká Cirkvi; má

⁷⁷ FRANTIŠEK: *Homília* na sviatok Obetovania Pána, Rím (2. februára 2014).

⁷⁸ FRANTIŠEK: *Homília* počas Veľkonočnej vigílie, Rím (30. marca 2013): „Bojíme sa Božích prekvapení! On nás vždy prekvapí! Pán je takýto! Bratia a sestry, neuzatvárajme sa pred novosťami, ktoré Boh chce vnieť do nášho života!“

⁷⁹ A. SPADARO: „*Svegliate il mondo!*“ *Colloquio con Papa Francesco con i Superiori generali*, in: *La Civiltà Cattolica*, č. 165 (2014/I), s. 7.

⁸⁰ FRANTIŠEK: *Evangelii gaudium* 83.

⁸¹ BENEDIKT XVI.: *Homília* na sviatok Obetovania Pána, Rím (2. februára 2013).

interpretovať pohyb ranných hviezd, nepočítajúc s bezpečnostnými východmi a ani s improvizovanými skratkami, necháva sa viesť k veľkým veciam prostredníctvom malých a krehkých znamení, vložiac ho hry slabé zdroje. Sme povolaní k spoločnej poslušnosti, ktorá sa stáva vierou dneška, aby sme kráčali spoločne a mali „odvahu hodiť sieť *na jeho slovo*“ (porov. *Lk 5, 5*), a nielen na základe ľudských pohnútok⁸².

Povolaním zasväteného života, ktorý sa živí nádejou v prisľúbenia, je pokračovať v ceste a pritom sa nenechať obmedzovať tým, čo necháva za svojimi plecami: „Ja si nenamýšľam, že som sa už [cieľa] zmocnil. Ale jedno robím: zabúdam na to, čo je za mnou, a uháňam za tým, čo je predo mnou“ (*Flp 3, 13 – 14*). Nádej nevzniká na základe našich síl a čísel, ale na daroch Svätého Ducha: sú to viera, hlboké spoločenstvo ducha a poslanie (misia). Zasvätené osoby sú ľuďom, ktorý sa stal slobodným vďaka profesii evanjeliových rád; sú ochotné pozeráť sa s vierou ponad prítomnú chvíľu a sú vyzvané „rozširovať perspektívu, aby sme spoznali väčšie dobro, ktoré prinesie ovocie nám všetkým“⁸³.

Horizont príchodu tejto cesty je poznačený rytmom Svätého Ducha, nie je neznámu zemou. Pred našimi krokmi sa otvárajú nové horizonty, nové skutočnosti, iné kultúry, rôzne potreby, *periférie*.

Napodobňujúc spoločné kroky proroka Eliáša a jeho sluhu musíme sa sústrediť v modlitbe, ktorej súčasťou je zaniatenosť a súcitné milosrdenstvo pre dobro ľudu, ktorý sa v určitých chvíľach stráca a prežíva bolestné chvíle. Naliehavá je aj veľkodušná a trpezlivá služba sluhu, ktorý vychádza, aby skúmal alebo smerom k moru a zahliadol malé „znamenie“ nových dejín, „úrodného dažďa“. Ten *ľahký vánok* dnes možno stotožniť s nepokojnými túžbami našich súčasníkov, ktorí hľadajú múdrych spoločníkov, trpezlivých spolucestujúcich, schopných vo svojom srdci bezpodmienečne prijať kohokoľvek, facilitátorov a nie kontrolórov milosti pre nové obdobia bratstva a spásy.⁸⁴

Vodca, ktorý kráča „za ľuďom“

12. Takisto je potrebné, aby sa exodus konal spoločne. Ten, kto slúži ako autorita pri hľadaní Pánovej tváre ako prvej vôle, má ho viesť jednoducho a jasne. Pozývame toho, kto je povolaný k tejto službe, aby ju odvážne a vytrvalo vykonával v poslušnosti Duchu Svätému, aby sa k zložitosti a prechodnému obdobiu pristupovalo zodpovedne a jednotlivé kroky sa nespomalili alebo aby sa nezastavil krok.

Povzbudzujeme k takému vedeniu, ktoré nenechá veci v takom stave, v akom sa nachádzajú⁸⁵, odmietne „pokušenie nechať veci, aby šli svojím tokom, a každé úsilie o zlepšenie situácie pokladať za zbytočné. Pre autoritu sa tak rysuje nebezpečenstvo, že veci a záležitosti bude spravovať rutinne, zvykne si na priemernosť, vnútorne bude zablokovaná, keď má rozhodnúť, nebude mať odvahu predkladať autentické ciele zasväteného života, bude vystavená riziku, že sa z nej postupne vytratí pôvodná láska a túžba vydávať o nej osobné svedectvo“⁸⁶.

Nachádzame sa v čase malých vecí, pokory, ktorý dokáže ponúknuť niekoľko chlebov a dve ryby na Božie požehnanie (porov. *Jn 6, 9*), dokáže spozorovať v obláčiku malom ako ľudská dlaň blížiaci sa dažď. Nie sme povolaní stať sa ustarosteným a administratívnym vedením, ale sme povolaní k službe autority, ktorá s evanjeliovou jasnosťou určí cestu, po ktorej treba spoločne a s jednotným srdcom kráčať v rámci krehkej

⁸² KONGREGÁCIA PRE ZASVÄTENÝ ŽIVOT A SPOLOČNOSTI APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA: *Služba autority a poslušnosť. Faciem tuam, Domine, requiram*, 11.

⁸³ FRANTIŠEK: *Evangelii gaudium* 235.

⁸⁴ Porov. tamže, 47.

⁸⁵ Porov. tamže, 25.

⁸⁶ KONGREGÁCIA PRE ZASVÄTENÝ ŽIVOT A SPOLOČNOSTI APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA: *Služba autority a poslušnosť. Faciem tuam, Domine, requiram*, 28.

prítomnosti. V tejto má totiž budúcnosť svoje korene. Preto nepotrebujeme „jednoduchú administráciu“⁸⁷, ale vedenie, ktoré „kráča za ľudom – preto, aby pomohlo tým, ktorí zaostali, a tiež preto, lebo aj samotné stádo má čuch na hľadanie nových ciest“⁸⁸.

Potrebné je také vedenie, ktoré prijme a povzbudí s láskavou empatiou pohľady bratov a sestier, a najmä tých, ktorí chcú, aby sa svižnejšie kráčalo, alebo i tých, ktorí krok spomaľujú, a pomôže im prekonať uponáhľanosť, obavy i postoje rezignácie. Môže sa stať, že niekto sa vracia do minulosti, iný s nostalgiou podčiarkuje odlišnosti, ďalší sa v tichosti zaoberá svojimi myšlienkami alebo sponchybňuje nedostatok prostriedkov, zdrojov a osôb. „Nezostávajme zakotvení v nostalgii štruktúr a zvykov, ktoré v dnešnom svete už nemajú v sebe život.“⁸⁹

Môžeme zachytiť echo Eliášovho sluhu, ktorý opakuje skúmajúc horizont: „Nie je tam nič!“ (1 Kr 18, 43, Nvg). Sme povolaní k milosti trpezlivosti; teda čakať, ale aj skúmať alebo sedem ráz, toľko, koľko je potrebné, aby sa cesta všetkých nezastavila z dôvodu nedbalosti niektorých: „Pre slabých som sa stal slabým, aby som získal slabých. Pre všetkých som sa stal všetkým, aby som zachránil aspoň niektorých. A všetko robím pre evanjelium, aby som mal na ňom podiel“ (1 Kor 9, 22 – 23).

Kiežby sme vedeli nasmerovať našu bratskú cestu k slobode podľa Božieho rytmu a jeho času. Spoločne skúmať alebo a bdieť znamená, že sme všetci povolaní – jednotlivci, komunity, inštitúty – k poslušnosti; to znamená, že máme „vstúpiť do ‚iného‘ poriadku hodnôt, zachytiť nový a odlišný zmysel skutočnosti, veriť, že Boh prechádza našim životom, aj keď nezanechal viditeľné stopy, ale my sme ho vnímali ako *hlas počuteľného ticha*, ktorý nás pobáda zažiť nemysliteľnú slobodu a priblížiť sa k prahu tajomstva: ‚Lebo moje myšlienky nie sú vaše myšlienky a vaše cesty nie sú mojimi cestami, hovorí Pán. Lebo ako vysoko je nebo nad zemou, tak vysoko sú moje cesty nad vašimi cestami a moje myšlienky nad vašimi myšlienkami‘ (Iz 55, 8 – 9, Nvg)“.⁹⁰

V tomto exode, pred ktorým má naša ľudská logika strach, zaznieva otázka: Kto posilní naše „chvejúce sa kolená“ (Iz 35, 3, Nvg)?

V zložitých a zablokovaných situáciách Duch Svätý pôsobí v srdci ako ten, ktorý zjednodušuje a poukazuje na priority a ponúka rady, aby sme kráčali k cieľom, ku ktorým nás chce priviesť. Vždy je dobré začať od vanutia radosti Ducha Svätého, totiž „sám Duch sa prihovára nevysloviteľnými vzdychmi [...] za svätých, ako sa páči Bohu“ (Rim 8, 26 – 27). „Niet však väčšej slobody, než je tá, keď sa dáme viesť Duchom Svätým; keď sa vzdáme prepočítavania a kontrolovania a keď mu dovolíme, aby nás osvetľoval, viedol, smeroval a poháňal tam, kam on chce. On dobre vie, čo je v každej dobe a v každom okamihu potrebné. Toto znamená byť tajomne plodnými!“⁹¹

Mystika stretnutia

13. „Sme ‚strážcami‘, ktorí udržuju vo svete živú túžbu po Bohu a dokážu ju znovu prebudiť v srdci toľkých ľudí túžiacich po nekonečne“⁹²; no súčasne sme povolaní stať sa hľadačmi a svedkami viditeľných a životodarných evanjeliových projektov; byť mužmi a ženami silnej viery, ktorí dokážu byť empatickými, blízkymi, tvorivými; byť mužmi a ženami, ktorí neohraničia ducha a charizmu do strnulých štruktúr a do strachu, že ich budú musieť opustiť.

⁸⁷ FRANTIŠEK: *Evangelii gaudium* 25.

⁸⁸ Tamže, 31.

⁸⁹ Tamže, 108.

⁹⁰ KONGREGÁCIA PRE ZASVÄTENÝ ŽIVOT A SPOLOČNOSTI APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA: *Služba autority a poslušnosť*, 7.

⁹¹ FRANTIŠEK: *Evangelii gaudium* 280.

⁹² FRANTIŠEK: *Príhovor* členom Biskupskej konferencie Mexika, ktorý boli na návšteve „ad limina apostolorum“, Rím (19. mája 2014).

Svätý Otec František nás vyzýva žiť „mystikou stretnutia“: ide o „schopnosť vnímať, načúvať iným ľuďom; schopnosť spoločne hľadať cestu, hľadať spôsob... znamená to aj nedesit' sa, nebát' sa vecí“.⁹³

„Ak je každý z vás pre druhých,“ pokračuje Svätý Otec, „tak je to vzácna príležitosť stretnúť sa s Bohom, znovu objaviť zodpovednosť, že sme ako komunita prorocťvom, že pokorne a trpezlivo hľadáme zmysluplné slovo, ktoré môže byť darom pre druhých, a potom ho s jednoduchosťou dosvedčovať. Vy ste ako *antény* pripravené zachytiť náznaky novoty, ktoré vzbudil Duch Svätý a môžete pomôcť cirkevnému spoločenstvu, aby nadobudlo tento pohľad dobroty a našlo nové a odvážne cesty oslovit' všetkých.“⁹⁴

Jedným z hesiel, ktorými sa riadil Druhý vatikánsky koncil, bolo *starostlivosť o svet a človeka*. Keďže je človek (no nie človek abstraktný, ale konkrétny) „prvou cestou, po ktorej musí ísť Cirkev pri plnení svojho poslania“⁹⁵, naša angažovanosť v prospech mužov a žien našej doby zostáva pre nás prvoradou úlohou. Angažovanosť je stále tá istá, ale s obnovenou fantáziou: vo výchove, zdravotníctve, katechéze, v trvalom sprevádzaní človeka s jeho potrebami, aspiráciami a odchýlkami. Človek vo svojej telesnej existencii, vo svojej spoločenskej skutočnosti je cestou evanjelizácie. Zasvätený život sa posunul do periférií mesta, prešiel doslovným „exodom“ k chudobným a opusteným. Musíme na jednej strane uznať príkladnú veľkodušnosť, ale na druhej strane treba povedať, že nechýbali ani napätia a riziká ideológií, najmä v prvých pokoncilových rokoch.

„Starobylý príbeh so Samaritánom,“ povedal Pavol VI. v príhovore na záver koncilu, „bol základným vzorom, paradigmou koncilovej spirituality. Celý bol preniknutý nesmiernou sympatiou. Skutočnosť, že sme objavili ľudské potreby (tieto sú tým väčšie, čím viac sa robí väčším syn zeme), pritiahla pozornosť našej synody. Vy, moderní humanisti, ktorí ste sa zriekli nadprirodzenosti najvyšších vecí, uznajte jej zásluhy v tejto oblasti a spoznajte náš nový humanizmus: aj my, viac ako všetci ostatní, sme ctiteľmi človeka.“⁹⁶

Naše poslanie je súčasťou tejto „sympatie“ v perspektíve ústredného miesta osoby, ktorá dokáže vychádzať z toho, čo je ľudské. Dôležité je podčiarknuť bohatstvo a pravdu ľudstva, s ktorými pri stretnutí s Kristom treba počítať, a súčasne nám pomáha pochopiť, že cirkevné zdroje sú dôležité, pretože sú zdrojom pravej ľudskosti a *ľudského rozvoja*.⁹⁷ Akého však muža či ženu máme dnes pred sebou? Akým výzvam musí dnes čeliť zasvätený život a aké postoje musí pestovať, ak chce žiť duchom koncilu, to jest v postoji dialógu a solidarity, hlbokkej a autentickkej „sympatie“ s ľuďmi a ženami dneška a ich kultúrou, ich hlbokým vnútorným citom, s ich sebedomím a mravnými kritériami?

Vedení Duchom Svätým sme povolaní uznať to, čo je skutočne ľudské. Naše pôsobenie sa v opačnom prípade zameria iba na sociálnu identitu, podobnú humanitárnej organizácii, ako viac ráz opakoval Svätý Otec František⁹⁸, ktorá sa usiluje vybudovať spravodlivejšiu, ale sekularizovanú spoločnosť, uzavretú voči nadprirodzenému, ale aj menej spravodlivú. Ciele ľudského rozvoja však majú byť súčasťou horizontu, ktorý zvýrazní a bude chrániť svedectvo Božieho kráľovstva a pravdu o všetkom, čo je ľudské.

V našej dobe, v ktorej prevláda všade prenikajúca a globálna komunikácia a súčasne neschopnosť autenticky komunikovať, je zasvätený život povolaný byť znamením, že

⁹³ FRANTIŠEK: Stretnutie v Aule Pavla VI. s rektormi a študentmi pápežských kolégií a konviktov so sídlom v Ríme, Rím (12. mája 2014).

⁹⁴ FRANTIŠEK: *Audiencia* účastníkov stretnutia, ktoré zorganizovala Talianska konferencia sekulárnych inštitútov, Rím (10. mája 2014).

⁹⁵ JÁN PAVOL II.: *Redemptor hominis* 14.

⁹⁶ PAVOL VI.: *Príhovor pri príležitosti poslednom verejnom zasadnutí* Druhého vatikánskeho koncilu v Ríme (7. decembra 1965).

⁹⁷ POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE REHOLNÍKOV A SEKULÁRNE INŠTITÚTY: *Reholníci a ľudský rozvoj*, Rím (7. decembra 1965)

⁹⁸ FRANTIŠEK: *Homília* počas svätej omše s kardinálmi, Rím (14. marca 2013).

Ľudské vzťahy sa môžu stať otvorenými, transparentnými a úprimnými. Cirkev vo svojej slabosti a odcudzujúcej a autoreferenčnej ľudskej samote počíta s bratstvami, ktoré sú bohaté na „radosť a Ducha Svätého“ (Sk 13, 52).⁹⁹ Zasvätený život – „*specialis caritatis schola (osobitná škola lásky)*“¹⁰¹ so svojimi rôznorodými formami bratstva stvárnjuje Duch Svätý, pretože „tam, kde je komunita, tam je aj Boží Duch, a kde je Boží Duch, tam je komunita a každá milosť“¹⁰².

Bratstvo si vážime ako bohaté miesto tajomstva a „teologálny priestor, v ktorom možno skusovať mystickú prítomnosť zmŕtvychvstalého Pána“¹⁰³. No na druhej strane možno vnímať akýsi rozpor medzi týmto tajomstvom a každodenným životom: povolání sme prejsť od formy spoločného života k milosti bratstva; od formy *communis* [spoločnej formy] k ľudskému vzťahu v evanjeliovej forme vďaka sile Božej lásky, ktorú do našich srdc vlieva Duch Svätý (porov. Rim 5,5).

Svätý Otec František nás napomína: „V niektorých kresťanských spoločenstvách, ba dokonca aj medzi zasvätenými osobami vidím, že dávajú priestor nenávisti, rozdeleniu, klebetám, ohováraniu, pomste, žiarlivosti, túžbe presadiť vlastné myšlienky za akúkoľvek cenu, dokonca aj za cenu prenasledovania, ktoré vyzerá ako neúprosný hon na čarodejnice. Koho chceme evanjelizovať takýmto správaním? [...] Nik sa nespasí sám a nik sa nespasí iba svojimi silami. Boh nás povoláva s ohľadom na komplexnú sieť medziľudských vzťahov, ktoré sú súčasťou života v ľudskom spoločenstve.“¹⁰⁴

Sme teda povolání byť bratstvom, ktoré je otvorené komplementárnosti, pretože ide o stretnutie a spolunažívanie rozdielností s cieľom dosiahnuť jednotu: „Okrem toho človek, ktorý si uchová vlastnú osobitosť a neskrýva vlastnú identitu,“ hovorí Svätý Otec František, „keď sa srdečne včleňuje do nejakého spoločenstva, ne stráca seba samého, ale získava nové podnety na vlastný rozvoj.“¹⁰⁵ Dialóg „je omnoho viac než len komunikácia o nejakej pravde. Uskutočňuje sa vďaka radosti z rozprávania a vďaka konkrétnemu dobru, odovzdávanému prostredníctvom slov medzi tými, ktorí sa majú navzájom radi. Je to dobro nespočívajúce vo veciach, ale v osobách, ktoré sa navzájom dobrovoľne darujú v dialógu“¹⁰⁶. Treba pripomenúť, že „atmosférou dialógu je priateľstvo, ba služba“¹⁰⁷.

Nech sa naše bratské a sesterské spoločenstvá stanú miestom, v ktorom sa tajomstvo ľudskosti dotýka Božieho tajomstva v rámci evanjeliovej skúsenosti. Existujú dve miesta, v ktorých sa evanjelium privilegovaným spôsobom prejavuje, nadobúda konkrétnosť, rozdáva sa: je to rodina a zasvätený život. V prvom prípade evanjelium vstupuje do každodenného života rodiny a má schopnosť zmeniť každodennosť v horizonte lásky. Druhé znamenie – zasvätený život, ikona budúceho sveta, ktorý relativizuje každé dobro tohto sveta, je komplementárnym miestom tohto sveta, keď v predstihu poukazuje na splnenie cesty života a všetky ľudské skúsenosti, aj tie najvydarenejšie, sa vo vzťahu k Bohu stávajú relatívnymi.¹⁰⁸

Stávame sa „evanjeliovým miestom“, keď zaistíme pre seba a pre všetkých čas pre Boha, keď nedovolíme, aby bol celý čas zaplnený vecami, aktivitami, slovami; stávame sa „evanjeliovým miestom“, keď sa stávame mužmi a ženami, ktorí vedia čakať a túžiť po

⁹⁹ Porov. JÁN PAVOL II.: *Vita consecrata* 45.

¹⁰¹ GULIELMO DU SAINT-THIERRY: *De Natura et dignitate amoris*, 9, 27.

¹⁰² IRENEJ Z LIONU: *Contro le eresie* III, 24, I.

¹⁰³ JÁN PAVOL II.: *Vita consecrata* 42; porov. *Perfectae caritatis* 15.

¹⁰⁴ FRANTIŠEK: *Evangeliij gaudium* 100, 113.

¹⁰⁵ Tamže, 235; porov. 131.

¹⁰⁶ Tamže, 142, preklad upravený.

¹⁰⁷ PAVOL VI.: *Ecclesiam Suam* (6. august 1964), 94; por.: FRANTIŠEK: *Audiencia účastníkov stretnutia, ktoré zorganizovala Talianska konferencia sekulárnych inštitútov*, Rím (10. mája 2014).

¹⁰⁸ Porov. 13. generálne zhromaždenie synody biskupov: *Posolstvo Božiemu ľudu*, 7. – 28. október 2012, 7.

stretnutí, vzájomnej jednote a vzťahu. Preto je dôležité, aby sa rytmus nášho života, prostredia nášho bratského a sesterského spolunažívania a všetky naše aktivity stali priestorom, v ktorom si chránime určitú „neprítomnosť“, v ktorej je prítomný Boh.

„Komunita podporuje celý apoštolát. Často je v rehoľných komunitách napätie, s rizikom individualizmu a rozptýlenosti, pričom je, naopak, potrebná hlboká komunikácia a autentické vzťahy. Poľudšťujúca sila evanjelia je dosvedčovaná prežívaným bratstvom v komunitách, v prijímaní, úcte, vzájomnej pomoci, pochopení, zdvorilosti, odpustení a radosti.“¹⁰⁹ Komunita sa tak stáva domovom, v ktorom sa prežíva evanjeliová odlišnosť. Evanjeliový štýl, ktorý je ľudský a striedmy, sa prejavuje v úsilí o premenu, prejavuje sa v celibáte pre Božie kráľovstvo, v hľadaní a počúvaní Boha a jeho slova: ide o poslušnosť, v ktorej sa prejavuje kresťanská odlišnosť; ide o veľavravné znamenia vo svete, ktorý znovu začína hľadať to, čo je podstatné.

Komunita, ktorá si sadá za stôl a spoznáva Krista pri lámaní chleba (*Lk 24, 13 – 35*), je aj miestom, v ktorom každý uznáva svoju krehkosť. Bratské spoločenstvo nevytvára dokonalé vzťahy, ale prijíma ohraničenosť všetkých, v srdci a v modlitbe ju nosí ako ranu, ktorá bola spôsobená prikázaniu lásky (*Jn 13, 31 – 35*); komunita je aj miestom, v ktorom veľkonočné tajomstvo spôsobuje uzdravenie a posilňuje jednotu. Ide o udalosť milosti, ktorú bratia a sestry vzývali a prijali: ony spolunažívajú nie preto, že si to sami zvolili, ale preto, že sú povolani k tomuto štýlu života, v ktorom sa odzrkadľuje prítomnosť zmrŕtvychvstalého Krista.

Prorocko sprostredkovania

14. Rehoľné rodiny vznikli, aby boli inšpiráciou nových ciest, ponúkli nemysliteľné kroky alebo pohotovo odpovedali na ľudské potreby a na potreby ľudského ducha. Môže sa stať, že inštitucionalizáciou rehole alebo inštitútu časom vzniknú „prekonané predpisy“¹¹⁰ a spoločenské požiadavky zmenia evanjeliové odpovede do takej miery, že sa zamerajú na účinnosť a „podnikovú“ racionálnosť. Zsvätenému životu sa môže stať, že stratí svoju evanjelióvu dôveryhodnosť, charizmatickú odvážnosť a priebornosť, pretože sa nechá pritiahnúť svetlami, ktoré sú cudzie jeho totožnosti.

Svätý Otec František nás pozýva k tvorivej vernosti, k Božím prekvapeniam: „Ježiš Kristus dokáže tiež prelomiť nudné schémy, v ktorých sa ho niekedy pokúšame uväzniť, a vie nás prekvapiť svojou neustálou Božou tvorivosťou. Vždy keď sa snažíme vrátiť k prameňu a obnoviť pôvodnú čerstvosť evanjelia, ukážu sa nové cesty a kreatívne metódy, rôzne vyjadrovacie formy, výrečnejšie symboly, slová naplnené obnoveným významom pre dnešný svet. Každá autentická činnosť evanjelizácie je skutočne vždy ‚nová‘.“¹¹¹

Na križovatkách sveta

15. Duch Svätý nás pobáda stvárňovať *servitium caritatis* [službu lásky] podľa toho, ako spolucítíme s Cirkvou. Láska „služi na budovanie ‚ľudského mesta‘ podľa práva a spravodlivosti. Na druhej strane, láska prevyšuje spravodlivosť a dopĺňa ju v logike daru a odpustenia. ‚Ľudské mesto‘ nerastie len na vzťahoch práv a povinností, ale ešte viac a ešte skôr na vzťahoch nezištnosti, milosrdenstva a spoločenstva“ a Magistérium Cirkvi nás vovádza do širšieho pochopenia: „Nebezpečenstvo našich čias spočíva v skutočnosti, že vzájomnej faktickej závislosti ľudí a národov nebude zodpovedať etická spolupráca svedomí a myslí, bez ktorej nemôže vzniknúť skutočný ľudský rozvoj. Len s láskou, osvetľovanou

¹⁰⁹ FRANTIŠEK: *Príhovor* účastníkom generálnej kapituly Saleziánskej spoločnosti svätého Jána Bosca (Saleziáni), Rím (31. marca 2014).

¹¹⁰ *Perfectae caritatis* 3.

¹¹¹ FRANTIŠEK: *Evangellii gaudium* 11.

svetlom rozumu a viery, možno dosiahnuť ciele rozvoja, ktoré budú mať ľudskejšiu a humanizujúcejšiu účinnosť.¹¹²

Ďalšie koordináty ducha nás povolávajú posilniť miesta, v ktorých myšlienka a štúdium môžu strážiť ľudskú totožnosť a jej tvár milosti v rámci digitálnych prietokov a svetov *networku*, ktoré vyjadrujú skutočný a duchovný stav súčasného človeka. Technológia vtláča a súčasne komunikuje potreby a podnecuje túžby, ktoré človek prechováva od nepamäti: sme povolani obývať tieto *nepreskúmané oblasti*, aby sme v nich hovorili o evanjeliu: „Dnes, keď internet a nástroje ľudskej komunikácie dosiahli neslýchaný stupeň vývoja, cítíme výzvu objaviť a sprostredkovať tajomstvo spoločného života; schopnosť stretávať sa, objasniť sa, podprieť sa navzájom a byť účastnými na tomto trochu nesúrodnom prílive, ktorý sa môže premeniť na opravdivú skúsenosť bratstva, na karávanu solidarity, na svätú púť.“¹¹³

Podobne sme pozvaní postaviť ľahké stany na križovatky „neprechodených chodníkov“. A stáť na prahu ako prorok Eliáš, ktorý zo zemepisnej periférie urobil zdroj zjavenia: smerom k severu v Sarepte, smerom na juh k vrchu Horeb, na východ za Jordánskom, kde bude v samote konať pokánie a nakoniec bude vzatý do neba. *Prah* je miesto, kde Duch Svätý „vzdychá“, tam, kde my už nevieme, čo povedať, a nedokážeme usmerniť ani svoje očakávania; tam totiž Duch pozná *Božie zámery* (pozri *Rim* 8, 27) a odovzdáva ich nám. Niekedy však existuje riziko, že cestám Ducha Svätého pripíšeme svoje už dávno zhotovené mapy. Svätý Otec Benedikt XVI. predkladal víziu Cirkvi, ktorá rastie svojou *príťažlivosťou*¹¹⁴, kým Svätý Otec František sníva „o misijnej rozhodnosti schopnej všetko premeniť tak, aby sa zvyky, štýly, jazyk a všetky cirkevné štruktúry stali vhodnými prostriedkami na evanjelizáciu súčasného sveta – viac než prostriedkami sebazáchovy [...]; a pestovala postoj ‚vychádzania‘ a pomáhala tak každému, komu Ježiš ponúka svoje priateľstvo“.¹¹⁵

Evanjeliová radosť od nás žiada, aby sme sa spiritualite venovali ako umeniu hľadania, ktorá objavuje alternatívne metafory, nové obrazy a vytvára nevídané perspektívy. Treba znovu pokorne začať od Krista a jeho evanjelia, to jest od skúsenostnej a často bezbrannej múdrosti, akú mal napríklad Dávid pred Goliášom. Sila evanjelia, ktorú my zakusujeme ako spásu a radosť, umožňuje nám rozvážne používať obrazy a symboly vhodné pre dnešnú kultúru, ktorá pohlcuje udalosti, myšlienky, hodnoty a ponúka ich ako zvädzajúce ikony. Ide o „echo hlbokéj nostalgie po Bohu, ktorá sa prejavuje rôznym spôsobom a vzbudzuje v ľuďoch postoj úprimného hľadania“.¹¹⁶

V minulosti jedna z najživších tém duchovného života bol symbol *cesty* alebo *vystupovania*: nie v priestore, ale v strede duše. Tento mystický proces, ktorý je základom života ducha, života ducha, sa dnes stretáva s inými hodnotovými ustanovizňami (ako sú iné náboženstvá či cesty ducha), ktorým ponúka svetlo a význam. Modlitba, očistenie, žité čnosti vytvárajú vzťah k solidarite, inkulturácii, duchovnému ekumenizmu, novej antropológii a vyžadujú si novú hermeneutiku a podľa patristickej tradície nové mystagogické kroky.

Zasvätené osoby, odborníci Ducha a vedomí o vnútornom človekovi, v ktorom prebýva Kristus, sú vyzvané kráčať po týchto cestách, bojujú proti všetkému, čo je diabolské (čo delí, rozdeľuje), a uprednostňujú to, čo je sym-bolické (teda primát zväzku

¹¹² BENEDIKT XVI.: *Caritas in veritate* 6.

¹¹³ FRANTIŠEK: *Evangelii gaudium* 87.

¹¹⁴ BENEDIKT.: Homília počas svätej omše pri príležitosti zahájenia Piatej generálnej konferencie latinsko-amerického episkopátu a Karibiku pri Svätyni La Aparecida, Aparecida, Brazília (13. máj 2007).

¹¹⁵ FRANTIŠEK: *Evangelii gaudium* 27.

¹¹⁶ BENEDIKT XVI.: *List* kardinálovi Kurtovi Kochovi, predsedovi Pápežskej rady pre jednotu kresťanov pri príležitosti XII. medzinárodného sympózia (Solún, 2. september 2011), s. 2.

a vzťahu prítomný v zložitej stvorenej skutočnosti), čiže plán obnoviť v Kristovi všetko, čo je na nebi aj čo je na zemi (pozri *Ef* 1, 10).

Kde budú zasvätené osoby? Slobodní od zväzkov z dôvodu evanjeliovej formy života, ktorú zasvätené osoby vyznávajú, budú sa vedieť postaviť ako strážcovia v okrajových situáciách, teda tam, kde je pohľad jasnejší, prenikavejší a myslenie je pokornejšie? Bude vedieť zasvätený život prijať výzvu otázok, ktoré prichádzajú z križovatiek sveta?

Skúsenosť chudobných, medzináboženský a medzikultúrny dialóg, komplementárnosť muža a ženy, ekológia v chorom svete, eugenika bez zábran, globálna ekonomika, planetárna komunikácia, symbolická reč sú nové hermeneutické horizonty, ktoré nemožno jednoducho iba vymenovať, ale treba sa v nich pohybovať, treba ich obývať a preniknúť svojím kvasom pod vedením Svätého Ducha, ktorý vo všetkom „vzdychá“ (porov. *Rim* 8, 22 – 27). Ide o epochálne kroky, ktoré vedia sponchybní systémy hodnôt, reči, priority, antropológie. Milióny ľudí prechádzajú cestou cez viaceré svety a civilizácie, destabilizujú stáročné totožnosti a podporujú zmiešanie kultúr a náboženstiev.

Bude sa vedieť zasvätený život stať otvoreným spoločníkom a dokáže prijať „onú nostalgiiu po Bohu, ktorá stále znepokojuje ľudské srdce“¹¹⁷? Dokáže ísť, ako to urobil svätý Pavol, na námestie Atén a hovoriť o neznámom Bohu pohanom (pozri *Sk* 17, 22 – 34)? Dokáže živiť horlivosť myšlienky, aby mohol v pokojnom spolunažívaní znovu oživiť hodnotu rozdielnosti a etiku odlišnosti?

Zasvätený život je na týchto križovatkách už prítomný so svojimi rozličnými formami. Už celé stáročia v prvom rade kláštory, komunity a bratstvá v hraničných oblastiach vydávajú tiché svedectvo. Sú to miesta evanjelia, dialógu a stretnutia. Takisto mnohí zasvätení muži a zasvätené ženy obývajú každodennosť dnešných ľudí a majú účasť na ich radoostiach i bolestiach, animujú časný poriadok s múdrosťou a odvahou, že „nájdú nové a odvážne cesty, aby mohli dosiahnuť všetkých“ v Kristovi¹¹⁸ a „mohli ísť, ak je potrebné, ešte ďalej, tam, kde ide o všetko“¹¹⁹.

Zasvätení muži a zasvätené ženy sú povolání vytvoriť priestor, ako v dávnych časoch, keď sa klčoval les na založenie mesta. Svätý Otec František podčiarkuje, že dôsledky takejto voľby sú neisté a nepochybne nás nútia vyjsť z centra smerom k perifériám, preskupiť sily, v ktorých neprevláda snaha zachovať *status quo* a hodnotiť profit, ale prorocstvo evanjeliových volieb. „Charizma nie je fľašou destilovanej vody. Treba ju žiť presvedčivo a interpretovať ju aj v kultúre.“¹²⁰

V znamení malých vecí

16. Pokračujme v našej ceste predkladajúc sprostredkovania v pokornom znamení evanjelia: „Nikdy nestraťte nadšenie kráčať po cestách sveta. Sme si vedomí, že kráčať je vždy lepšie, aj keď je krok neistý alebo krívame, ako zostať stáť, uzavretí do vlastných otázok alebo istôt.“¹²¹

Ikony, nad ktorými sme rozjímalí (počnúc oblakom, ktorý sprevádzal exodus, až po udalosti proroka Eliáša), nám zjavujú, že Božie kráľovstvo sa medzi nami prejavuje v znamení malých vecí. „Veríme evanjeliu, ktoré hovorí, že Božie kráľovstvo je už vo svete prítomné, že sa rozvíja tu i tam rozličnými spôsobmi: ako malé semienko, ktoré sa dokáže premeniť na veľkú rastlinu (pozri *Mt* 13, 31 – 32), ako hrst kvasu, ktorý prekvasí celé cesto

¹¹⁷ JÁN PAVOL II.: *Vita consecrata* 103.

¹¹⁸ FRANTIŠEK: *Audiencia* účastníkov stretnutia, ktoré zorganizovala Talianska konferencia sekulárnych inštitútov, Rím (10. mája 2014).

¹¹⁹ Tamže.

¹²⁰ SPADARO A.: „*Svegliate il mondo*“. Colloquio di Papa Francesco con i superiori Generali. In: *Civiltà Cattolica* 1 (2014), s. 8.

¹²¹ Tamže.

(pozri *Mt* 13, 33), a ako dobré semeno, ktoré rastie aj uprostred kúkoľa (pozri *Mt* 13, 24 – 30), a môže nás vždy príjemne prekvapiť.¹²²

Kto sa pozastaví iba nad autoreferenciou, často vidí a pozná iba seba samého a vlastný horizont. Kto sa zameria na okrajové situácie, môže vytušiť a podporovať pokornejší a duchovnejší svet.

Nové itineráre viery vznikajú dnes v skromných miestach v znamení Božieho slova, ktoré, ak ho počujeme a podľa neho žijeme, prináša vykúpenie. Inštitúty zasväteného života a spoločnosti apoštolského života, ktoré sa rozhodujú na základe malých *znamení*, interpretovaných z pohľadu viery a proroctva, ktoré dokáže vytušiť to, čo je *ponad*, stávajú sa miestom života, kde žiari svetlo a zaznieva výzva, aby všetci nasledovali Krista.

Pestujme taký štýl diel a malých i skromných prítomností ako evanjeliové horčičné *zrnko* (porov. *Mt* 13, 31 – 32), v ktorých má neohraničene žiariť intenzita znamenia: odvážne slovo, radostné bratstvo, počúvanie hlasu slabých, spomienka Božieho domu medzi ľuďmi. Treba sa pozeráť „kontemplatívnym pohľadom alebo pohľadom viery schopným objaviť Boha, ktorý býva v jeho domoch, na jeho uliciach a námestiach. Božia prítomnosť sprevádza úprimné hľadanie jednotlivcov alebo celých skupín túžiacich nájsť oporu a zmysel vlastného života. On žije medzi obyvateľmi a podporuje solidaritu, bratstvo, túžbu po dobre, po pravde a po spravodlivosti. Táto jeho prítomnosť však nesmie byť vyfabrikovaná, treba ju odhaliť, objaviť“.¹²³

Zasvätený život nachádza svoju plodnosť nielen v tom, že svedčí o dobre, ale že ho vie rozpoznať a poukázať naň najmä tam, kde ho zvyčajne nevidíme, v „neobčanoch“, „polovičných občanoch“ či „mestských zvyškoch“¹²⁴, v tých, ktorí sú zbavení dôstojnosti. Prejsť od slov solidarity ku gestám, ktoré prijímajú a uzdravujú: zasvätený život je povoláný práve k tejto pravde.¹²⁵

Už Svätý Otec Benedikt nás povzbudzoval: „Pozývam vás k takej viere, ktorá dokáže rozpoznať múdrosť slabosti. V radoostiach a starostiach našich čias, ktoré nám dávajú pocítiť tvrdosť a ťažkosť kríža, nepochybujte o tom, že Kristovo *kenosis* je už veľkonočným víťazstvom. Práve v ľudských ohraničeniach a slabostiach sme povolaní žiť pripodobnenie sa Kristovi takým úplným úsilím, ktoré anticipuje – v miere dosiahnuteľnej v čase – eschatologickú dokonalosť. V kultúrach charakterizovaných úspechom a výkonom sa váš život, poznačený ‚menšinou‘ a slabosťou malých, empatiou s tými, čo nemajú hlas, stáva evanjeliovým znakom protirečenia.“¹²⁶

Vyzývame vrátiť sa k evanjeliovej múdrosti malých (pozri *Mt* 11, 25): „Je to radosť, ktorú prežívame uprostred každodenných vecí ako odpoveď na láskyplné pozvanie Boha, nášho Otca: ‚Synu, ak máš z čoho, dopraj si a Bohu prinášaj obeť, ako sa sluší... Nepripusť, aby ti unikol radostný deň‘ (*Sir* 14, 11. 14). Koľko nežnej otcovskej lásky cítiť z týchto slov!“¹²⁷

Súčasná slabosť zasväteného života pochádza aj z toho, že stratila radosť z „malých vecí života“¹²⁸. V živote konverzie zasvätené osoby by mohli objaviť, že prvé povolanie (pripomenuli sme to v prvom liste *Radujte sa!*) je povolaním k radosti ako prijatie malých vecí a vyhľadávanie dobra: „Iba dnes budem šťastný v istote, že som bol stvorený pre šťastie nielen v budúcom svete, ale aj v tom pozemskom.“¹²⁹

¹²² FRANTIŠEK: *Evangelií gaudium* 278.

¹²³ FRANTIŠEK: *Evangelií gaudium* 71.

¹²⁴ Tamže.

¹²⁵ Porov. tamže, 207.

¹²⁶ BENEDIKT XVI.: *Homília zo sviatku Obetovania Pána*, Rím (2.februára 2013).

¹²⁷ FRANTIŠEK: *Evangelií gaudium* 4.

¹²⁸ Tamže.

¹²⁹ JÁN XXXIII.: *Decalogo della felicità*. In: *Il Giornale*. LEV, Città del Vaticano 2014, s. 217.

Svätý Otec František nás vyzýva, aby sme sa nechali „viest’ Duchom; keď sa vzdáme prepočítavania a kontrolovania a keď mu dovolíme, aby nás osvetľoval, viedol, smeroval a poháňal tam, kam on chce. On dobre vie, čo je v každej dobe a v každom okamihu potrebné“.¹³⁰

Spoločne v modlitbovom zastavení

17. Horizont je otvorený, kým my sme vyzvaní bdieť v modlitbe a orodovať tak za svet. V tomto bdení dokážeme vnímať malé predpovedajúce znamenia hojného, blahodarného dažďa na našu suchopárnosť, tichý šepot vernej modlitby.

Cesta, na ktorej sledujeme oblak, nie vždy je ľahká; rozlišovanie si niekedy vyžaduje dlhé čakanie, ktoré unavuje; ľahké a príjemné jarmo (pozri *Mt* 11, 30) sa môže stať ťažkým. Púšť je aj miestom samoty, prázdna; je to miesto, kde chýba to, čo je základné pre život: voda, vegetácia, prítomnosť iných ľudí, teplo priateľa, dokonca samotný život. Každý sa v púšti v tichu a samote dotkne svoj najpravdivejšej tváre: vie odhadnúť seba a nekonečno, svoju krehkosť ako púštné zrnko a pevnosť skaly ako tajomstvo Boha.

Izraeliti zostávali na mieste, kým oblak spočíval nad stanom. Znovu sa vydávali na cestu, keď sa oblak zdvihol a pohol. Zastaviť sa a znovu sa vydať na cestu: život, ktorý usmerňuje, vedie, sprevádza oblak Ducha Svätého. Ide o život, ktorý žijeme v pozornom bdení.

Eliáš, skrčený nad sebou a zničený bolesťou a nevernosťou svojho ľudu, nosí na svojich pleciach a vo svojom srdci utrpenie a zradu. On sám sa stane modlitbou, prosbou, prosiacim ľuďom. Vedľa neho a namiesto neho sluha skúma nebo, aby zistil, či z mora vychádza znamenie odpovede na Božie prisľúbenia.

Ide o vzor duchovnej cesty každého z nás, prostredníctvom ktorej sa človek skutočne stane priateľom Boha, prostriedkom jeho spásneho božského plánu a uvedomí si svoje povolanie a poslanie v prospech všetkých slabých zeme.

Zasvätený život v tomto čase je povolaný prežívať s osobitou intenzitou *statio* – *zastavenie* príhovoru. Uvedomujeme si svoju ohraničenosť a konečnosť, kým náš duch prechádza púšťou a potešením, keď hľadáme Boha a znamenia jeho milosti, s jeho svetlami a temnotami. V tomto modlitbovom *zastavení* je v hre búriaca sa poslušnosť proroctva zasväteného života, ktorý sa stáva zanietým hlasom ľudstva. Plnosť a prázdno – ako hlboké vnímanie tajomstva Boha, sveta a človeka – sú skúsenosti, ktoré rovnako intenzívne prežívame v našej skúsenosti.

Svätý Otec František na nás apeluje: „Zápasíš s Pánom za svoj ľud? Tak ako zápasil Abrahám (pozri *Gn* 18, 22 – 33)? Ide o odvážnu modlitbu príhovoru. My hovoríme o apoštolskej odvahe a pritom máme na mysli pastoračné plány (a je to dobré), ale tá istá odvaha je potrebná aj v modlitbe.“¹³¹

Príhovor sa stáva hlasom ľudskej chudoby, *adventus* [príchod] a *eventus* [udalosť]: príprava na odpoveď milosti, na plnosť vyschnutej zeme, na mystiku stretnutia v znamení malých vecí.

Schopnosť sadnúť si do „chóru“ umožňuje zasväteným nestáť sa samotárskymi prorokmi, ale mužmi a ženami hlbokého spoločenstva, spoločného počúvania Slova, schopných spoločne vypracovať nové významy a znamenia, ktoré boli myslené a vytvorené aj počas prenasledovania a mučeníctva. Ide o cestu smerom k hlbokému *spoločenstvu odlišností*, o znamenie Ducha, ktorý vstúpuje do srdca zanietenia, „aby všetci boli jedno“ (*Jn* 17, 21). Týmto spôsobom sa prejavuje Cirkev, ktorá sediac na hostine, po ceste plnej pochybností a smutných a beznádejných komentárov, spoznáva – preniknutá podstatou evanjelia – svojho Pána pri lámaní chleba (*Lk* 24, 13 – 35).

¹³⁰ FRANTIŠEK: *Evangelii gaudium* 280.

¹³¹ FRANTIŠEK: *Príhovor* rímskym správcom farností, Rím (6.marec 2014).

NA UVAŽOVANIE

18. Provokácie Svätého Otca Františka

• „Keď nám Pán chce zveriť poslanie, misiu, poveriť nás nejakou prácou, tak si nás pripravuje, aby sme ju robili dobre, ako pripravoval Eliáša.“ Nie je dôležité „to, že sa stretol s Pánom“, ale dôležitá je „celá prípravná etapa smerujúca k poslaniu, ktorú mu Pán zveruje. A to je rozdiel medzi apoštolským poslaním, ktoré nám Pán zveruje a nejakou ľudskou, čestnou a dobrou úlohou“. Teda „keď Pán zverí nejaké poslanie, misiu, vždy v nás spustí proces očisťovania, proces rozlišovania, proces poslušnosti, proces modlitby“.¹³²

• „Sú tichí a pokorní? Pretrvávajú v tej komunite hádky o moci, závidia? Ohovára sa? Tak potom nekráčajú po ceste Ježiša Krista.“ Pokoj v komunite je totiž „veľmi dôležitou osobitosťou. Takou dôležitou, že diabol sa nás vždy usiluje rozdeliť. On je otcom rozdelenia; zo závidia rozdeľuje. Ježiš nám však predkladá cestu pokoja a lásky medzi nami“.¹³³

• Je dôležité, aby sme nadobudli „zvyk žiadať milosť spomienky na cestu, ktorou prešiel Boží ľud“; milosť „osobnej spomienky: Čo Boh so mnou urobil v mojom živote, ako mi umožnil kráčať?“ Treba vedieť „prosiť o milosť nádeje, ktorá nie je optimizmom. Ona je niečím iným“; „prosiť o milosť každý deň obnoviť zmluvu s Pánom, ktorý nás povolal“.¹³⁴

• Toto „je podstata kresťanského života: kráčať vo svetle prisľúbení istí, že sa jedného dňa stanú skutočnosťou. Je pekné čítať jedenástu kapitolu z *Listu Hebrejom*, kde sa hovorí o ceste Božieho ľudu k prisľúbeniam: ako tento ľud veľmi miloval tieto prisľuby a vyhľadával ich aj za cenu mučeníctva. Vedel, že Pán bol verný. Nádej nikdy nesklame. [...] Toto je náš život: veriť a vydať sa na cestu“ ako Abrahám, ktorý „dôveroval Pánovi a kráčal aj v ťažkých situáciách“.¹³⁵

• „Nikdy nestrácajte nadšenie kráčať po cestách sveta; lepšie je totiž kráčať, aj keď je niekedy náš krok neistý alebo krívame, ako zostať stáť, uzatvorení do svojich otázok alebo vlastných istôt. Misijné zaniehanie, radosť zo stretnutia s Kristom, ktorá vás pobáda podeliť sa s inými s krásou viery, vzdáva riziko, že zostaneme zablokovaní v individualizme.“¹³⁶

• „Rehoľné osoby sú prorokmi. Sú tí, ktorí si zvolili nasledovať Ježiša, napodobňovať jeho život v poslušnosti Otcovi, chudobe, čistote a komunitnom živote. [...] Rehoľné osoby sú v Cirkvi osobitne povolané byť prorokmi, ktorí svedčia o Ježišovom živote na tejto zemi a ohlasujú, ako bude Božie kráľovstvo vyzeráť vo svojej dokonalosti. Rehoľná osoba sa nikdy nemá zrieknuť proroctva.“¹³⁷

• „Toto je kresťanský postoj: bdelosť. Bdiť nad sebou samým: Čo sa to deje v mojom srdci? Pretože kde je moje srdce, tam je aj môj poklad. Čo sa tam deje? Východní cirkevní otcovia hovoria, že treba dobre vedieť, či sa moje srdce nachádza v turbulencii alebo je pokojné. [...] Čo urobím? Usilujem sa pochopiť, čo sa deje, ale vždy musím zostať pokojný, pochopiť v pokoji. Keď sa vráti pokoj, môžem začať *discussio conscientiae* [spytovanie svedomia]. Keď som vnútorne pokojný, niet žiadnej turbulencie: ‚Čo sa dnes stalo v mojom srdci?‘ Toto je bdelosť. Bdiť neznamená ísť do mučiarne, nie! Znamená pozrieť sa na srdce. My máme byť pánni svojho srdca! Čo cíti moje srdce, čo hľadá? Čo ma dnes urobilo šťastným a čo ma urobilo nešťastným?“¹³⁸

¹³² FRANTIŠEK: Z piatkovej rannej homílie: Pán si nás pripravuje na poslanie, v Kaplnke *Domus Sanctae Marthae*, Rím (12. august 1980).

¹³³ FRANTIŠEK: Z rannej homílie v Kaplnke *Domus Sanctae Marthae*, Rím (29. apríla 2014).

¹³⁴ FRANTIŠEK: Z rannej homílie v Kaplnke *Domus Sanctae Marthae*, Rím (15. mája 2014).

¹³⁵ FRANTIŠEK: Z rannej homílie v Kaplnke *Domus Sanctae Marthae*, Rím (31. marca 2014).

¹³⁶ FRANTIŠEK: *Audiencia* účastníkov stretnutia, ktoré zorganizovala Talianska konferencia sekulárnych inštitútov, Rím (10. mája 2014).

¹³⁷ SPADARO A.: „*Svegliate il mondo*“. Colloquio di Papa Francesco con i superiori Generali. In: *Civiltà Cattolica* 1 (2014), s. 3 – 17.

¹³⁸ FRANTIŠEK: Stretnutie v Aule Pavla VI. s rektormi a študentmi pápežských kolégií a konviktov so sídlom v Ríme, Rím (12. mája 2014).

• „Bohu vd'aka, vy nežijete a nepracujete ako izolovaní individualisti, ale ako komunity: buďte Bohu za to vd'ační! Komunita podporuje celý apoštolát. Často je v rehoľných komunitách napätie, s rizikom individualizmu a rozptýlenosti, pričom je, naopak, potrebná hlboká komunikácia a autentické vzťahy. Poľudšťujúca sila evanjelia je dosvedčovaná prežívaným bratstvom v komunitách, v prijímaní, úcte, vzájomnej pomoci, pochopení, zdvorilosti, odpustení a radosti.“¹³⁹

• „Ste kvasom, z ktorého môže byť dobrý chlieb pre mnohých, ten chlieb, o ktorý je veľká núdza: vedieť počúvať potreby, túžby, sklamanie, nádeje. Ako tí, čo vás predišli v povolání, aj vy môžete vliat' mladým nádej, pomôcť starým, otvoriť cesty do budúcnosti, šíriť lásku na každom mieste a v každej situácii. Ak sa tak nestane, ak je váš každodenný život bez svedectva a proroctva, tak vám znovu hovorím: Potrebné je čím skôr sa obrátiť!“¹⁴⁰

• „Namiesto toho, aby sme boli iba Cirkvou, ktorá prijíma tým, že má dvere otvorené, snažme sa byť Cirkvou, ktorá nachádza nové cesty, ktorá je schopná vyjsť zo seba a ísť k tomu, kto do nej nepatrí, odišiel alebo je indiferentný. Ak niekto odišiel, tak to niekedy urobil z nejakých dôvodov, ktoré ak dobre pochopíme a zhodnotíme, môžu vyústiť do návratu. Potrebná je však odvaha, odvaha.“¹⁴¹

• „V zasvätenom živote tiež prichádza k stretnutiu mladých so starými, so zachovávaním a proroctvom. Nepozerať sa na to ako na dve protichodné skutočnosti! Skôr dovoľme, aby Duch Svätý oživoval obidve, znamením čoho je radosť: radosť zo zachovávanía, z kráčania podľa životnej regule; ale aj radosť, že sme vedení Duchom, nie strohí a uzavretí, ale vždy otvorení hlasu Boha, ktorý hovorí, ktorý otvára, ktorý vedie, ktorý nás pozýva kráčať smerom k horizontu.“¹⁴²

¹³⁹ FRANTIŠEK: Príhovor účastníkom generálnej kapituly Saleziánskej spoločnosti svätého Jána Bosca (Saleziáni), Rím (31.marca 2914).

¹⁴⁰ FRANTIŠEK: *Audiencia* účastníkov stretnutia, ktoré zorganizovala Talianska konferencia sekulárnych inštitútov, Rím (10. mája 2014).

¹⁴¹ SPADARO A.: „*Svegliate il mondo*“. Colloquio di Papa Francesco con i superiori Generali. In: *Civiltà Cattolica* 1 (2014), s. 3 - 17.

¹⁴² FRANTIŠEK: *Z homílie* na sviatok Obetovania Pána v Bazilike sv. Petra vo Vatikáne (2.februára 2014).

Zdravas, Žena novej zmluvy!

19. Kráčať sledujúc Božie znamenia znamená zakusovať radosť a obnovené nadšenie zo stretnutia s Kristom¹⁴³, stredobodom života a zdrojom rozhodnutí a skutkov.¹⁴⁴

Stretnutie s Pánom sa dennodenne obnovuje v radošti vytrvalej cesty. Preto Svätý Otec František hovorí: „Buďte vždy na ceste s čnosťou pútnika: a tou je radosť.“¹⁴⁵

Naša doba hovorí o tom, že potrebujeme bdieť: „Bdiieť znamená pozeráť sa na srdce. My máme byť pánmi svojho srdca. Čo cíti moje srdce, čo hľadá? Čo ma dnes urobilo šťastným a čo nešťastným? [...] Iba takto môžeme spoznať stav svojho srdca, svojho života, toho, ako kráčam po Pánovej ceste. Pretože ak nie sme schopní bdieť, srdce kdekoľvek odíde a obrazotvornosť ju nasleduje. To nie sú staré a prekonané veci!“¹⁴⁶

Zasvätená osoba sa stáva *memoria Dei* [Božou spomienkou], pripomína Pánovo pôsobenie. Čas, ktorý nám je daný, aby sme kráčali za oblakom, si od nás vyžaduje vytrvalosť, vernosť a bdelé skúmanie, *ako by sme videli neviditeľného* (Hebr 11, 27). Je to čas novej zmluvy. V dňoch, keď si môžeme nakrátko vydýchnuť a máme k dispozícii trochu času, sa od nás žiada, aby sme ako Eliáš neúnavne bdeli, skúmali, či sa objaví *obláčik ako ľudská dlaň*, chrániť si odvahu vytrvalosti a jasnú víziu večnosti. Naša doba zostáva časom exilu, púte, bdelym a radostným očakávaním eschatologickej skutočnosti, v ktorej Boh bude všetko vo všetkých.

Panna Mária je „novou archou zmluvy, pred ktorou srdce plesá radosťou. Božia Matka predstavuje svetu, že neskrýva pre seba túto Božiu prítomnosť, ale ju poskytuje iným, sprostredkujúc tak Božiu milosť. A tak, ako to vyjadruje modlitba, Mária je skutočne ‚*causa nostrae laetitiae*‘ (príčina našej radosti) – archa, v ktorej je skutočne prítomný Spasiteľ uprostred nás“.¹⁴⁷

Zdravas, Mária, Žena novej zmluvy, hovoríme ti, že si blahoslavená, pretože si uverila (pozri Lk 1, 45) a vedela si „rozpoznať“ stopy Ducha Svätého vo veľkých udalostiach, ale aj v tých, ktoré sa zdajú nepatrné“¹⁴⁸!

Buď nám oporou v nočnom bdení až po prvé ranné lúče, keď očakávame nový deň. Obdaruj nás proroctvom, ktoré hovorí svetu o radošti evanjelia, blahoslavenstve tých, ktorí skúmajú horizonty novej zeme a neba (pozri Zjv 21, 1) a anticipujú ich prítomnosť v ľudskom meste.

Pomáhaj nám vyznávať plodnosť Svätého Ducha v tom, čo je podstatné a malé. Daj, aby sme vykonali odvážne gesto poníženého, keď Pán zhliada na pokorného (Ž 138, 6), ktorému sú tu a teraz zjavené tajomstvá Božieho kráľovstva (pozri Mt 11, 25 – 26).

Amen.

Città del Vaticano, 8. februára 2014

Na sviatok Narodenia blahoslavenej Panny Márie

JOÃO BRAZ Kard. DE AVIZ

Prefekt

+ JOSÉ RODRÍGUEZ CARBALLO, O.F.M.

Sekretár

¹⁴³ Porov. BENEDIKT XVI.: *Porta fidei* 2.

¹⁴⁴ Porov. *Znovu začať od Krista* 22.

¹⁴⁵ FRANTIŠEK: *Audiencia* účastníkov stretnutia, ktoré zorganizovala Talianska konferencia sekulárnych inštitútov, Rím (10. mája 2014).

¹⁴⁶ FRANTIŠEK: Stretnutie v Aule Pavla VI. s rektormi a študentmi pápežských kolégií a konviktov so sídlom v Ríme, Rím (12. mája 2014).

¹⁴⁷ BENEDIKT XVI.: *Homília* na slávnosť Nanebovzatia Panny Márie, Castelgandolfo (15. augusta 2011).

¹⁴⁸ FRANTIŠEK: *Evangelii gaudium* 288.

OBSAH

Drahí bratia a sestry!

Poslušný exodus

Postoj počúvania

Vedení oblakom

Živá spomienka na exodus

Radosti a námahy cesty

Bdiť pozorne

Počúvať

Proroctvo života v súlade s evanjeliom

Evanjelium najvyššie pravidlo

Formácia: evanjelium a kultúra

Proroctvo bdelosti

Zjednotení skúmame horizont

Vodca, ktorý kráča „za ľuďom“

Mystika stretnutia

Proroctvo sprostredkovania

Na križovatkách sveta

V znamení malých vecí

Spoločne v modlitbovom zastavení

Na uvažovanie

Provokácie Svätého Otca Františka

Zdravas', Žena novej zmluvy!